

**TATITRA MIKASIKA NY ZON'OLOMBELONA TETO
MADAGASIKARA NY TAONA 2019**

FAMINTINANA ANKAPOBENY

Madagasikara dia repoblika demokratika miorina amin'ny lalàm-panorenana, tarihin'ny Filoham-pirenenanofidiam-bahoaka, fahefana mpanao lalàna mizara roa (Antenimieran-doholona sy Antenimieram-pirenena), Praiminisitra ary minisitra maro. Notanterahina ny 7 Novambra 2018 ny fifidianana filoham-pirenena ary kandida roa no nanatanteraka ny fihodinana faharoa ny 19 Desambra 2018. I Andry Rajoelina no nivoaka mpandresy ary nandray ny andraikiny izy ny 19 Janoary. Nambaran'ireo mpanara-maso iraisam-pirenena fa tao anatin'ny fahalalahana sy rariny ny fifidianana na dia teo aza ny fitarainan'ireo kandida sasany mahakasika ny tsy fahatomombanana teo amin'ny fanatanterahana ny fifidianana, ka tao anatin'izany ny famonoana anarana mpifidy. Nizotra tsy nisy olana be ny fifidianana solombavambahoaka ny faramparan'ny Mey.

Nambaran'ireo mpanara-maso fa tao anatin'ny fahalalahana sy ara-drariny ny fifidianana na dia nisy aza ny kobila. Ny 27 Novambra no nanatanterahana ny fifidianana ben'ny tanana nanerana ny firenena ary tamin'ny ankapobeny dia noheverina fa tanatin'ny fahalalahana sy rariny izany.

Ny polisim-pirenena, teo ambany fahefan'ny Ministeran'ny Filaminam-bahoaka, no niantoka ny fitandroana ny fandriam-pahalemana sy ny fanajana ny lalàna antanàn-dehibe. Ny zandarimaria kosa, eo ambanin'ny fahefan'ny Ministeran'ny Fiarovam-pirenena, no niantoka ny fitandroana ny fandriam-pahalemana sy ny fanajana ny lalàna tany ambanivohitra, niaro no biraom-panjakàna ary nanampy tosika ny fierovana ny fari-dranomasina. Ny miaramila, izay eo ambany fahefan'ny Ministeran'ny Fiarovam-pirenena dia nirotsaka an-tsehatra ihany koa tany amin'ny faritra ambanivohitra indrindra tamin'ny fitandroana ny fandriam-pahalemana any amin'ireo faritra anjakan'ny halatra omby sy asan-dahalo . Nisy fotoana tsy voafehin'ireo manam-pahefana sivily ny mpitandro filaminana.

Anisan'ireo fanitsakitsahana ny zon'olombelona nisongadina indrindra ny fandatsahana aina tsy misy porofo na tsy ara-dalàna ataon'ireo tompon'andraiki-panjakana; fampijaliana ataon'ireo tompon'andraiki-panjakana; fihazonana amponja tsy ara-dalana ataon'ireo tompon'andraiki-panjakana; hamafin'ny fiainana any am-ponja sy any amin'ireo toby fitanana voafonja izay mety hitarika amin'ny fahafatesana, fitsabahana amin'ny fahafahan'ny olona hivory ao anatin'ny filaminana, fihanaky ny kolikoly, famarinana olombelona, herisetra atao amin'ny vehivavy sy ny ankizy izay zara raha nandraisana'ny fitondrana andraikitra ny fisorohana sy ny fanenjehana izany, ary ny fanerena ny ankizy hiasa.

Nisy ireo tompon'andrakitra nanararao-pahefana nenjehin'ny fitondrana sy nosaziana araka ny lalàna na teo anivon'ny mpitandro ny filaminana izany na seha-panjakana hafa nefà mbola olana hatrany ny fisian'ny tsy maty manota.

Fizarana 1. Fanajana ny maha-olombelona, anisan'izany ny fahalalahana manoloana ny:

a. Fandatsahana aina tsy misy porofo na tsy manara-dalana na noho ny antony ara-politika

Nisy tatitra maro nilaza fa nanao fandatsahana aina tsy misy porofo na tsy araka ny lalàna tamin'ny olona nahiana ho olon-dratsy ny fitondrana na ireo tompon'andraiki-panjkana. Ny ankamaroan'ireo fandatsahan'aina ireo dia nitranga nandritra ny hetsiky ny mpitandro filaminana hamongorana ny halatr'omby nataon'ny jiolahy mitam-basy tany amin'ny faritra afovoany, andrefana ary atsimo andrefan'ny nosy, ary nandritra ny fanenjehana jiolahy nataon'ny polisy tany antanàn-dehibe.

Tamin'ny volana Janoary dia nanao tatitra tamin'ny mpanao gazety ny Zandarimariam-pirenena fa tao anatin'ny ezaka nataony hiadiana amin'ny tsy fandriam-pahalemana, dia niisa 786 ireo nahiana ho olon-dratsy lavon'ny balan'ny zandary nandritra ny taona 2018 raha 217 izany ny taona 2017. Teo anelanelan'ny volana Janoary sy Septambra, dia tsy latsaky ny 160 ny isan'ireo namoy ny ainy vokatry ny hetsiky ny mpitandro filaminana hiadiana amin'ny tsy fandriam-pahalemana. Ao anatin'io isa io dia misy mpitandro filaminana, olon-tsotra, ary olona noheverina ho dahalo. Araka ny tomban'ny mpanao gazety, dia indray

mandeha isam-bolana farafahakeliny no nisy tranga fifampitifirana teo amin'ny mpitandro filaminana sy ireo voalaza fa mpangalatra omby na dahalo. Amin'ny ankapobeny dia polisy sy zandary no mandraftra ireo mpitandro filaminana ireo saingy ahitana miaramila ihany indraindray. Nisy ireo tatitra nilaza fa nisy mpitandro filaminana nandatsaka ny ain'ny dahalo na olon-dratsy voasambony. Tsy misy anefa ny porofo momba izany saingy tamina tranga vitsy dia vitsy dia nanadihy ihany ny fitondrana ary nisambotra sy nampiditra am-ponja ny mpitandro filaminana voarohirohy tao anatin'izany.

Ny 23 Aogositra dia nitifitra ary nahafaty lehilahy roa izay voatondro ho isan'ny mpangalatra nanatanteraka fanafihana mitam-piadiana maromaro ny “Unite Anti-Gang” eo anivon’ny polisy. Nahafaty mpangalatra iray teo Antsahamanitra ny polisy nandritra ny fifanandrinana mitam-piadiana teo amin’ny polisy sy ireto mpangalatra izay nanan-kevitra handroba olon-tsotra handeha handrotsaka lelavola. Nanohy nanenjika ireo mpangalatra sisa hatrany Ampefiloha ireo polisy ary nisy horonan-tsary nahitana polisy iray namono ny iray amin’ireo mpangalatra tratra. Nilaza fa nanokatra fanadihadiana mahakasika io polisy izay namono ilay olona faharoa nahiana ho olon-dratsy io ny Minisitry ny Filaminambahoaka, Roger Rafanomezantsoa. Naiditra am-ponja vonjimaika io mpitandro filaminana io. Nandritra ny fanadihadiana nivoaka gazety izay natao dia namafisin’ny mpitondra tenin’ny CNIDH na ny Vaomieram-Pirenena Mahaleotena misahana ny Zon’Olombelona fa fandatsahan’aina tsy ara-drariny iny tranga iny satria dia efa nilavo lefona ilay nahiana ho olon-dratsy.

Ny hany anaovana fanadihadiana dia ireo tranga be mpitatitra any amin'ny tambazotran-tsarasera ka niteraka resa-be ihany.

b. Fanjavonana

Tsy nisy tatitra mikasika fanjavonana natao na nampanaojin'ny mpitondra fanjakana.

c. Fampijaliana sy sazy hafa maneho habibiana, manetry ny hasina maha-olona na manetry ny maha-olombelona

Voalaza ao amin'ny lalàm-panorenana sy ny lalàna fa tsy azo atao ny manohintohina ny vatana sy fahasalaman'ny olombelona ; na izany aza anefa, nisy gadra sasany izay nampiharan'ny mpitandro filaminana herisetra mihatra amin'ny vatana sy ny saina, anisan'izany ny fampijaliana hahazoana fihaiken-keloka, araka ny tatity ny CNIDH.

Nampiasain'ny mpitandro filaminana ny daroka ho famaizana nohon'ny heloka lazaina fa natao na ho fanerena olona tsotra izao. Nisy mpitandro filaminana tsy am-perin'asa sady mamo indraindray ka nandratra olon-tsotra. Matetika ny

fanadiahadiana nambaran'ny mpitandro filaminana no tsy niafara tamin'ny fitondrana eny anivon'ny fitsarana.

Notaterin'ny Express de Madagascar fa ny 1 Mey dia nisy miaramila efatra nisambotra olona valo teny an-tsena, tany Miandrivazo. Araka ny voalazan'ireo nanatri-maso dia nampijalian'ireo miaramila efa-dahy ireo lehilahy valo ireo ary nampanaoviny tosi-tany sy "marche canard" teo amin'ny danik'andro, ary nasainy nanaisotra pataloha teo imason'ny olona. Ny iray amin'ireo olona voasambotra dia zanak'ilay mpamosavy izay maty notifirin'ny miaramila no sady norantsanany, andro iray talohan'io fisamborana io. Araka ny voalaza dia voampanga ho namono miaramila iray ny taona 2018 io voalaza fa mpamosavy io.

Nanao fanadiahadiana ihany anefa ny Zandarimaria ka ka nisy ireo zandary voaeloka ka isan'ny antony nanamelohana azy ireo ny fanitsakitsahana ny zon'olombelona. Nanokatra birao fandraisana fitarainana ny Zandarimaria ny volana Febroary ary nozaraina tamin'ny olona ny laharana finday azon'ny olona antsoina raha hitatitra tranga fanararaotana.

Ny 30 Mey dia notaterin'ny mpanao gazety fa nisy vondrona miaramila niditra an-keriny tao amin'ny tranon'olona iray ahiana ho mpangalatra tao amin'ny kaominan'i Soamadinika, distrikan'i Tsaratanana. Araka ny tatitra re dia nampijalian'ireo miaramila ireo ity olona ahiana ity no sady nanontany ny

anton'ny fisian'ny basy ao an-tranony izy ireo na dia efa hitany aza ny taratasy fahazoan-dalan'ilay basy. Araka ny voalazan'ny gazety ihany dia nisy zandary avy ao amin'ny biraon'ny Zandarinaria ao Soamadinika tonga teo, ary saika hitondra ilay olona ahiana ho any amin'ny hopitaly, saingy tsy navelan'ireo miaramila hanao izany izy. Nangataka vola 10 tapitrisa ariary tamin'ireo mponina teo antoerana ireto miaramila ireto ho takalon'ny famotsorana ilay olona ahiana. Novonoin'ireto vondrona miaramila ireto nefo ilay olona ahiana ary mbola naka enina tapitrisa tamin'ireo mponina ihany izy ireo.

Fiainana any anatin'ny fonja sy toerana fitànanana olo-meloka

Henjana sy mety hitarika fahafatesana hatrany ny hasarotry ny fiainana any am-ponja noho ny sakafotsy zarizary, fahateren'ny fonja, toeram-pidiovana tsy zarizary ary fitsaboana tsy tomombana.

Foto-drafitr'asa: Olana goavana izay mitarika fihoaran'ny isan'ny voafonja ny fitanana am-ponja vonjimaika mitohy lavarenny, ny tsy fahombiazan'ny rafipitsarana sy ny tsy fahatomombanan'ny fotodrafitrasa any am-ponja. Avo valoheny amin'ny isa tokony ho izy ireo voafonja anaty fonja iray. Tamin'ireo fonja sy fitanana olo-meloka 83 eto amin'ny firenena dia nahitana gadra miisa 27.903 ny volana Oktobra ary ny 15.853 tamin'ireo dia olona voafonja vonjimaika. Ny isan'ireo voafonja ireo, izay ahitana lehilahy 25.310 sy vehivavy 1.548 ary zaza tsy ampy taona 1.045, dia efa avo roa heny ny isa tokony ho izy raha ny isa zakan'ny

fonja no jerena. Ny volana Jolay, dia nahatratra 2.380 ny isan'ny voafonja tao amin'ny fonjan'i Antalaha raha 280 ihany no tokony ho zakany.

Ny 9 Martsa dia niisa 423 ireo voafonja vehivavy ao Antanimora raha 300 izany ny taon-dasa. Ny tena zakan'ny fonja nefa dia 125. Ao anatin'ireo 423 ireo dia 332 no voafonja vonjimaika, 10 ny bevohoka ary 18 ny isan'ireo zaza latsaky ny roa taona izay voavonja miaraka amin'ny reniny.

Tena nibahan-toerana ny fitanana am-ponja vonjimaika ary io no tena nahatonga ny isan'ny voafonja hohoatra be. Matetika dia tazomin'ireo manam-pahefana miaraka amin'ny gadra voaheloka ireo gadra vonjimaika ireo. Ny volana Aogositra rehefa namangy fonja 23 amin'ireo 83 ny CNIDH dia nilaza fa miha ratsy hatrany ny fiainana any amin'ireo fonja.

Matetika dia tsy sarahin'ireo tompon'andraikitra ny ankizy sy ny lehibe ary ireo ankizy latsaky ny taona andehanana mianatra dia miaraka amin'ny reniny ao amin'ny efitra figadrana. Araka ny voalazan'ny Minisiteran'ny Fitsarana dia nanana faritra manokana ho an'ny zaza tsy ampy taona ny 65 isan-jaton'ireo fonja mandray zaza tsy ampy taona ny taona 2018.

Araka ny kaomity iraisam-pirenenen'ny vokovoko mena (CICR) dia saika ho iray amin'ny roa amin'ireo voafonja manerana ny nosy no mijaly nohon'ny tsy

fanjarian-tsakafo antonony hatramin'ny mahery vaika tamin'ny taona 2018.

Manodidina ny ampahahefa-kilao ny mangahazo omena ny gadra tsirairay raha toa ka antsasa-kilao ny tokony ho izy. Ny CICR niaraka tamin'ny Aumônerie Catholique des Prisons dia nikarakara voafonja manodidina ny 7500 isa avy amin'ny toeram-pigadrana 14 hanarenanana ny tsy fanjarian-tsakafo tamin'ny taona lasa, ankoatr'ireo voafonja tsy salama sy voafonja vehivavy mampinono miisa 2000.

Ny fahasimban'ny fotodrafitsara izay matetika tsy ampy toeram-pidiovana sy rano fisotro madio dia niteraka aretina sy ny fihanaky ny biby mpanimba. Madinidinika ihany ny fanavaozana nataon'ny tompon'andraiki-panjakana misahana ny fonja, niampy ireo tetikasa fanorenana madinika sy ny ezaka famonoana voalavo sy biby kely izay nahazo famatsiam-bola avy amin'ny CICR. Voafetra ny fahafahana mahazo fitsaboana. Nitohy anefa ny fanohanana'ny CICR ny Minisiteran'ny fitsarana amin'ny alalan'ny famatsiana fanafody fotora ny foibe fitahirizam-panafody ho an'ireo gadra natao ho ampy olona miisa 22 000 eo ho eo tamin'ny 2018. Tsy ara-dalana na koa tsy nisy mihitsy ny fidiran'ny rivotra sy ny jiro ary ny fifehezana ny maripana tany amin'ireo toeram-pigadrana madinika nahitana gadra latsaky ny 300. Navaozina nandritra ny taona kosa ireo fotodrafitsara lehibe mba hanarenana ireo olana ireo.

Gadra 43 no maty tao amin'ireo fitanana olo-meloka sy fonja manerana ny Nosy, araka ny antotanisa nomen'ny Minisiteran'ny Fitsarana, teo anelanelan'ny volana

Janoary sy Oktobra. Raboka sy fiakaran'ny tosidrà ary aretin-kibo no hita matetika indrindra ho anton'ny fahafatesana.

Ny 27 May, nitifitra gadra dimy saika hitsoaka ireo mpiambina fonja vitsy an'isa tao amin'ny fonjan'i Mananara Avaratra. Naratra mafy ny iray tamin'izy ireo ary maty andro vitsy taty aoriana. Ny iray amin'izy ireo nahazo fitsaboana ary naverina any am-ponja. Ny telo kosa dia mbola any am-piafenantana hatramin'ny faran'ny taona.

Fitantanana: Na dia efa misy lamina ofisialy aza natao hametrahana fitarainana amin'ny manam-pahefana ao amin'ny fitsarana, dia mbola vitsy ny gadra mampiasa azy io noho ny tahotra valifaty. Afaka mamangy indray mandeha isan-kerinandro ireo gadra ny havany araka ny tapaky ny tompon'andraikitra, ary afaka mivavaka ihany koa izy ireo. Azo natao ihany koa ny mitsidika ivelan'ny fotoana voafaritra raha toa ka manome tsolotra ny mpiambina sy ny mpiandraikitra ny fonja. Nisy fikambanana tsy miakina nitatitra fa mety hahazoana tombontsoa madinidinika ny fanomezana tsolotra, isan'izany ny famelana ny fianakaviana hitondra sakafo ho an'ny gadra.

Fanaraha-maso tsy miakina: Amin'ny ankapobeny dia omen'ny fanjakana alàlana hanao fanaraha-maso mahaleo tena ny fiainana any am-ponja ny Komity Iraisam-pirenен'ny Vokovoko Mena (CICR), ireo fikambanana tsy miakina amin'ny fanjakana avy eo an-toerana, ary ny misiona diplomatika sasany.

Navelan'ny fitondrana malalaka ny CICR hanao ny fitsidihany tamin'ireo fonja lehibe indrindra manerana ny nosy nandritra ny taona, sady niresaka tamin'ireo voafonja, araka ny fomba fiasa mahazatra.

Neken'ny fitondrana ihany koa ny fitsidihan'ny CICR ireo gadra miandry fitsarana sy ireo gadra vonjimaika.

Nambaran'ny Ministeran'ny Fitsarana tamin'ny volana Mey fa nitombo avo roa heny ny teti-bola natokana ho an'ny departemanta misahana ny fitantanana ny fonja manerana ny nosy. Nihatsara araka izany ny kalitaon'ny sakafon'ireo voafonja satria miampy sakafo feno iray isan'andro isan'olona, fanampin'ny mangahazo fahefa-kilao nozaraina isam-batan'olona teo aloha. Sahabo ho 2000 kaloria isan'andro no entin'ireo sakafo vaovao ireo ary mifanaraka indrindra amin'ny " Manuel d'Alimentation de Detenus" na ny boky torolalala momba ny sakafo ho an'ny gadra, izay novolavolain'ny Ministeran'ny Fitsarana, niaraka tamin'ny fanohanana ny CICR ny volana Desambra 2018.

Ny volana Mey, sampana efatra avy ao amin'ny polisim-pirenena no nanomboka nampiasa tamin'ny fomba ofisialy ny boky torolalana roa izay novolavolain'ny Minisiteran'ny Fitsarana, ny holafitry ny mpisolo vava, ary ny fikambanana tsy miankina amin'ny fanjakana ACAT Madagascar ho fanamafisana ny fiarovana ireo olona tanana hanaovana fanadihadihana. Ny voalohany dia boky, amin'ny endriny nohatsaraina, hiraketana ny fanapahan-kevitra rehetra raisin'ny

tompon'andraikitra mpampihatra lalàna mandritra ny fe-potoana fitazonana ho fanafihadihana. Ny faharoa kosa dia lisitry ny zo fototra voavaky sy voasonian'ilay olona voasambotra.

Notokanan'ny Ministeran'ny Fitsarana tamin'ny fomba ofisialy tamin'ny volana Septambra ny rafitra famokaran angovo vaovao avy amin'ny masoandro hamatsiana herinaratra maharitra eny amin'ny fonjan'i Tsiafahy, dia ny ao amin'ny "Batiment Administratif" izay mitokana ary any amin' ireo toeramponenan'ny mpiasan'ny fonja. Ny Vondron'ny Firenena Mikambana misahana ny fampandrosoana na ny PNUD no namatsy ireo fitaovaona tamin'ny alalan'ny "Fonds des Nations Unies pour la Consolidation de la Paix".

d. Fisamborana na fihazonana am-ponja tsy misy porofo

Voararan'ny lalàm-panorenana sy ny lalàna ny fisamborana sy fihazonana am-ponja tsy misy porofo, ary manan-jo ny tsirairay hitondra eo anatrehan'ny fitsarana ny maha-tsy ara-dalàna ny fitazonana na ny fisamborana azy, saingy nisy ny fotoana tsy nanajan'ny manam-pahefana ireo fepetra ireo. Nisambotra olona tamina resaka fiampangana manjavozavo ireo mpitandro filaminana, ary betsaka ireo olona nahiahiana ho nahavita heloka no nohazonina nandritra ny fotoana ela nef a tsy nandalo fitsarana.

Omen'ny lalàna fahefana ireo vondrona isan-tanana hiaro ny fananany sy ny filaminam-bahoaka. Any amin'ny faritra ambanivohitra sasany dia misy ny rafitra mpampihatra lalàna apetraky ny fiaraha-monina atao hoe “Dina” izay natao handaminana ny ady eo amin'ny samy olon-tsotra toy ny halatra omby ohatra. Indraindray anefa dia mifanipaka amin'ny lalàna mifehy ny firenena io “Dina” io satria dia misy ny fanasaziana henjana nefá tsy nandalo fitsarana aradalàna akory na koa tsy manaja ny zon’ny olona niharan’ny heloka .

Fomba fisamborana sy fitondrana ny voafonja

Na dia voalazan’ny lalàna aza fa ilaina amin’ny fotoana rehetra ny didy fisamborana, ankoatry ny fisamborana taorian’ny fifanenjehina mivantana (fisamborana mandritra na fotoana fohy aorian’ny nitrangan’ny heloka bevava), dia matetika no nisy ny olona voatazon’ny manam-pahefana vokatry ny tondro molotra ary tsy nisy alalana avy amin’ny fitsarana. Araka ny lalàna dia tsy maintsy helohin’ny mpitandro filaminanana na koa afahany ao anatin’ny 48 ora aorian’ny fisamborana azy ny olona voarohirohy amin’ny heloka iray ; matetika nefá dia tanan’izy ireo anaty fotoana maharitra mialohan’ny anamelohanany na anafahany azy. Manan-jo haka mpisolo vava ny voampanga, ary izay tsy afaka maka mpisolo vava dia mahazo mpisolovava notendren’ny fanjakana.

Maro ny olona tsy mahanfantatra ny fisian’izany zo izany ka vitsy ny mangataka mpisolovava. Manan-jo hahafantatra ny heloka iampangana azy ny voampanga,

saingy mazàna no tsy nohajain'ny manam-pahefana izany zo izany. Matetika no nolavin'ny fanjakana ary tsy nasiandy fanazavana ny fangatahana fanafahana vonjimaika. Matetika ny mpitsara no nampiasa ny « fandefasana am-ponja vonjimaika » ny voampanga mandritra ny fotoana rehetra mialoha ny fitsarana azy. Ny lalàna no mamaritra ny faharetan'ny fotoana iandrasana ny fotoam-pitsarana any am-ponja sy ny fomba fampiasana ny “fandefasana am-ponja vonjimaika”, ka amin'ny ankapobeny dia valo volana farafahaelany ho an'ny heloka bevava. Amin'ny ankapobeny dia azon'ny fianakaviana atao ny mamangy ireo voafonja saingy ferana izany ho an'ireo any amin'ny toerana fitokana-monina na ireo gadra politika.

Fisamborana tsy misy porofo : Nisambotra tsy nisy porofo mpanao gazety, mpanao fihetsiketsehana, ary mpanohitra ny fitondrana, na koa olon-tsotra maro ireo mpitandro filaminana.

Tamin'ny fiandohan'ny volana Mey dia nisambotra olona sivy voapanga ho nanimba zavatra nandritra fihetsiketsehana fanoherana ny fitrandrahana any Ranobe Toliara ny mpitandro filaminana. Araka ny filazan'ny vondrona fiarahamonim-pirenena dia fisamborana tsy misy porofo izany. Iray volana eo ho eo tao aorian'ny fisamborana dia nandidy sazy mihantona enim-bolana ny tsirairay ny fitsarana ary namotsotra azy ireo.

Fitànana am-ponja mandra-piandry ny fotoam-pitsarana : Tamin'ny volana
Oktobra dia 15,853 amin'ny 27,903 ny isan'ireo voafonja manerana ny nosy izay voatana vonjimaika am-ponja. Maharitra andro vitsivitsy hatramin'ny taona vitsivitsy ny fitànana amponja mandra-piandry ny fotoam-pitsarana. Ny tfitehirizana ny antotan-taratasy tsizarizary, ny fahanteran'ny rafi-pitsarana, ny tsy fahampian'ny isan'ny mpitsara ary ny fitsarana ambaratonga voalohany vitsy loatra no isan'ynahatonga izany olana izany. Matetika ny fitanana vonjimaika ireo voaheloka no mihoatra ny fe-potoana ambony indrindra hanefana ny sazy mifandraika amin'ilay heloka voalaza fa natao . Ny volana Martsa dia nanamarika ny « Amnesty International » fa maro ireo vehivay voatazona am-ponja mandritra ny fotoana maharitra noho ny fiampangana manjavozavo ary mety tsy handalo fitsarana vetivety satria tsy afaka naka mpisоловava izy ireo.

Fahafahan'ny voafonja miady eny amin'ny fitsarana noho ny tsy maha ara-dalàna ny fihazonana azy am-ponja : Araka ny ambaran'ny lalàna dia manan-jo hampiakatra any amin'ny fitsarana ny fitanana vonjimaika azy ny voapanga saingy tsy voaresaka ny zony hahazo fanafahana avy hatrany sy hahazo onitra.
Ambaran'ny lalàna nefà fa tsy maintsy avotsotra avy hatrany ny voampanga iray raha eken'ny mpampanoa ny famotsorana vonjimaika nangatahiny.

e. Fandavana ny fitsarana tsy mitanila sy ampahibemaso

Voalazan'ny lalàm-panorenana sy ny lalàna fa mahaleo tena ny fitsarana, na izany aza anefa, hita fa voabaikon'ny fahefana mpanatanteraka ny sehatra rehetra eo amin'ny rafi-pitsarana, sady mbola olana goavana ny kolikoly. Nisy fotoana nahatarafana fa efa voafaritra mialoha ny ho vokatry ny fitsarana raharaha iray, ary misy fotoana tsy nampiharin'ny manam-pahefana ny didy navoakan'ny fitsarana. Noho ny tsy fahampian'ny fanofanana sy mpiasa dia narefo ny fahombiazan'ny fitsarana, ary niavosa ireo raharaha tsy mbola voatsara, araka ny nambaran'ny Freedom House.

Voalazan'ny lalàna fa natokana hitsara ireo miaramila ny fitsarana miaramila, ary nitovy amin'ny fitsarana sivily ihany ny fizotran'ny fitsarana tamin'ny ankapobeny fa saingy manam-boninahitra miaramila no "jury". Afaka mampakatra fitsarana ambony ny miaramila voampanga ary tamin'ny ankapobeny dia nitovy tamin'ny sivily ny zon'izy ireo, na dia tsy azon'ny besinimaro atrehina aza ny fotoam-pitsarana azy ireo. Mpitsara sivily, izay matetika ampian'ny "jury" ahitana manam-boninahitra miaramila, no mitarika ny fitsarana miaramila.

Fizotry ny fitsarana

Voalazan'ny lalàna fa ny voampanga dia manan-jo hahazo fitsarana tsy miangatra ary atrehin'ny besinimaro, saingy azon'ny fitsarana atao ny mandrara ny besinimaro tsy hanatrika fotoam-pitsarana raha ilaina ho fiarovana ny niharan'ny heloka na hitandroana ny filaminam-bahoaka. Matetika no nisy fanemorana ny

fitsarana. Zava-pitranga matetika ny fihazonana am-ponja maharitra nefà tsy misy fiampangana, fandavana ny fahafahana vonjimaika ary fanemorana ny fotoam-pitsarana. Voalazan'ny lalàna fa heverina ho tsy meloka aloha ny voampanga ; matetika anefa no natao tsinontsinona izany foto-kevitra izany. Ny voampanga dia manan-jo hampahafantarina avy hatrany ny antony anenjehana azy amin'ny antsipirihany, ary voalazan'ny lalàna fa manan-jo hahazo mpandika teny tsy andoavam-bola izy raha ilaina izany, manomboka eo amin'ny fotoana iampangana azy hatrany amin'ny ambaratongam-pitsarana rehetra.

Manan-jo hanana mpisolo vava ny voampanga amin'ny dingan'ny fitsarana rehetra. Na izany aza anefa, betsaka ny olona no tsy nahafantatra izany zony izany, ary tsy ny voampanga rehetra no nampahafantarin'ny fanjakana ny fisian'izany zo izany. Fohy dia fohy tamin'ny ankapobeny ny fotoana nomena hiomanan'ireo voampanga tsy nangataka na tsy afaka nanakarama mpisolo vava, hanomanany ny lahateny fiarovany tena. Ny voampanga dia manan-jo hanatrika ny fotoana fitsarana azy, hiantso sy hampifanatrika vavolombelona, ary hanolotra porofo. Tamin'ny ankapobeny dia voahaja izany zo izany raha toa nanana mpisolovava ny voampanga. Voalazan'ny lalàna ny zò hahazo mpandika teny ho an'ny polisy mpanao famotorana, ny mpitsara mpanao famotorana ary ny mpisolo vava ny voampanga, saingy tsy voalaza kosa hoe manana zò toa izany ny voampanga, tsy voalaza koa na andoavam-bola izany na tsia. Voalazan'ny lalàna anefa fa zon'ny voampanga ny mandà tsy hampiasa mpandika teny. Raha ny fanao, rehefa tsy maintsy nanakaramana mpandika teny , dia ny voampanga no miantoka ny sandan'izany. Ny lalàna milaza ny zon'ny voampanga dia tsy milaza manokana ny amin'ny zo tsy ho azo terena hijoro ho vavolombelona na ny zo tsy hiaiky heloka. Voalaza ao anatin'izany kosa ny zo hahazo fanampian'ny olona iray hafa

mandritra ny fanadihadiana sy ny fotoam-pitsarana. Manan-jo hampiakatra fitsarana ambony koa ny voampanga nahazo didy fanamelohana.

Araka ny lalàna dia mihatra amin'ny voampanga rehetra ireo zo ireo, ary tsy nisy tatitra nilaza fa nisy vondron'olona tsy navela nisitraka ireo zo ireo.

Gadra politika sy ireo voatazona am ponja

Tsy nisy ny tatitra nilaza momba ireo gadra politika sy ireo voatazona am-ponja.

Fitsarana sivily sy fitakiana onitra

Sahanin'ny fitsarana avokoa ireo ady heloka sivily rehetra, anisan'izany ny raharaha mahakasika ny zon'olombelona, ary azon'ny olon-tsotra na ny fikambanana atao ny mitaky onitra sivily noho ny fanitsakitsahana ny zon'olombelona eo anatrehan'ny fitsarana eo an-toerana. Tsy tena nahaleo tena ny fitsarana, voabaiko ary matetika nananosarotra teo amin'ny fampiharana ny didimpitsarana tamin'ny ady madio sasantsasany. Tsy misy fandraràna ny fitadiavana vonjy amin'ireo rafitra mpiaro ny zon'olombelona amin'ny faritra manodidina, saingy tsy nisy tatitra mikasika ny fiantsoana vonjy tahaka izany. Tsy eken'ny

lalàna misy ny fahefan'ny Fitsarana Afrikana ho an'ny Zon'olombelona sy Zon'ny Mponina.

Famerenana fananana

Nandritra ny taona dia nanambara ny fitondrana fa hisy tetikasa fanamboarana lalana voavao izay mampifandray ny ampahany amin'ny tanàna eto Antananarivo ary mitaky ny fandroahana tompon-tany miisa 1000 eo ho eo izany. Toy ny tamin'ny Jolay dia 69 amin'ny 507 ny tompon-tany ihany no nahavoaray ny onitra. Nomarihan'ny fampahalalam-vaovao ny fahataran'ny fandoavana ny volan'ireo tompon-tany teo aloha nohon'ny fahalavan'ny fotoana hitadiavna ny fanamarinana ny fananan-tany. Tamin'ny volana Jolay dia nisy ny tatitra nataon'ny mpanao gazety momban'ny fandroahan'ny manam-pahefana ny olona hiala ny toeram-ponenany ary ireo tompon-trano ireo dia nilaza fa tsy nahazo fanazavana na koa taratasy momba ny fandoavana onitra na takalo ara-bola.

Tamin'ny volana Oktobra no nanambarana ny fandroahana ao anaty fe-potoana fohy ireo tokantrano miisa 750 tany Ambohitrimanjaka, atsimo andrefan'Antananarivo. Io toerana io dia natao handraisana foto-draftrasam-panjakana amin'ny fananganana tanana vaovao. Misy ny fihetsiketsehana nataon'ireo mponina ireo hanoherana ny fandroahana. Notaterin'ny mpanara-maso fa maro ny zavatra tsy tomombana nandritra ny fizotran'io raharaha io ary tsy ampy ny fampahanfatarana takian'ny lalàna. Mbola tsy voavaha hatrany ny fandoahavana ny onitra na ny takalo ara-bola.

f. Fidirana tsy ara-dalàna amin'ny fiainana manokana, fiainam-pianakaviana, tokatrano, na fifandraisana

Voararan'ny lalàna ny toa izany ary tsy nisy tatifitra nilaza fa tsy nanaja izany lalàna izany ny fitondrana.

Tamin'ny fa 13 ny volana Novambra dia nisy ny tatifitra nataon'ny CNIDH momba ny fitohizan'ny fisamborana ireo vehivavy ahiana ho mpiray tsikombakomba amin'ireo fianakaviany lehilahy izay tadiavin'ny mpitandro filaminana. Araka ny ambaran'ny CNIDH ihany dia manan-jo ho heverina ho tsy manan-tsiny ireo vehivavy ireo ary nambaran'izy ireo fa tsy mahomby io fomba fiasa io satria dia mahalana ireo lehilahy ireo no mitonon-tena hamotsorana ireo vehivavy.

Fizarana 2: Fanajana ny fahalahana sivily, toy ny:

a. Fahalahahan'ny fanehoan-kevitra sy ny asa fanaovan-gazety

Voalazan'ny Lalàm-panorenana fa malalaka ny fanehoan-kevitra sy ny asa fanaovan-gazety, saingy “mety ho voafetra izany ho fanajana ny fahalahana sy

zon'ny hafa, sy ho fametrahana ho laharam-pahamehana ny fitandroana ny fandriam-pahalemana, hasin'ny firenena sy ny fiandrianam-panjakana.” Nisy fotoana naneriteren’ny fitondrana an’ireo zò ireo. Hita ao amin’ny fehezan-dalàna vaovao momba ny serasera ny andininy maromaro mamehy ny fahalalahana’ny fanehoan-kevitra. Omen’io fehezan-dalàna io fahefana be ihany koa ny fitondrana tsy hanome fahazoan-dàlana hampahalala vaovao ho an’ny mpanohitra ara-politika, hangeja fitaovana, hampandoa onitra.

Nosamborin’ny fitondrana ihany koa ny mpitarika mpanohitra izay namaky bantsilana ny fihetsika tsy mety nataon’ny manam-pahefana. Matetika dia antony tsy misy ifandraisany amin’ny zava-nisy mihitsy no nampiasain’ny fitondrana hitoriana an’ierny olona ireny.

Fahalalahana’ny fanehoan-kevitra: Voalazan’ny Lalàm-panorenana fa malalaka ny fanehoan-kevitra, saingy feran’ny fehezan-dalàna momba ny serasera vaovao izany fanehoan-kevitra izany raha manitsaka ny fahalalahana na zon’ny hafa, manohintohina ny filaminam-bahoaka, na heverina fa manohintohina ny hasin’ny firenena na ny fiandrianam-pirenena. Raràn’ilay lalàna vaovao ny fahafahan’ny olon-tsotra mitsikera am-pahibemaso ny fitondrana.

Ny 13 Mey dia noferan’ny komisin’Antananarivo ireo hetsika fankalazana ny fatsiarovana ny hetsika ara-politika tamin’ny 1972 izay nahafatesana mpanao fihetsiketsehana maro. Norarany ny kabary ara-politika, ka ireo solotenan’ny fikambanana sy ireo solotenan’ny ireo antoko politika ihany no mahazo miditra ny

lapan'ny tanàna hanatitra ny fehezam-bonikazo eo amin'ny fasana mba hisorohana ny fihoaran'ny isan'ny olona.

Fahalalahany fanaovan-gazety sy ny mpampahalala vaovao, isan'izany ny gazety mampiasa tranonkala : Mavitrika sady naneho fomba fijery maro samihafa ny fampahalalam-baovao tsy miakina nefà nisy ihany ny fanohintohinana. Ahitana andininy maro mameatra ny fahalalahany fanaovan-gazety sy ny mpampahalala vaovao ny fehezan-dalàna momba ny serasera. Takian'ny Andininy faha-85 ohatra fa ny tompon'ny orinasa mpampahalala vaovao no tsy maintsy mitàna ny toeran'ny tonian'ny lahatsoratra. Io Andininy io dia mety hahafahan'ireo mpanao politika milatsaka hofidiana, izay sady tompona orinasa mpampahalala vaovao, hampiasa ny gazetiny hanaovana antsojay amin'ny mpifaninana aminy..

Ny lalàna mifehy ny serasera dia manome fahefana mihoa-pampana ny minisiteran' ny serasera hampiato ny fahazoan-dalan'ny orinasa mpampahalala vaovao ary hangeja ny fitaovan'izy ireo raha toa ka manao fandikan-dalàna indroa ny mpanao gazety iray ao aminy. Farany, voalazan'io fehezan-dalana io fa ny onjam-peo sy fahitalavi-panjakana ihany no mahazo mampita fandaharana manerana ny nosy ; tsy voatery nihatra foana anefa izany famerana izany.

Maro ireo gazety tsy miakina ao an-toerana. Maherin'ny 300 ny isan'ireo onjam-peo sy fahitalavitra manerana ny nosy, saingy tato anatin'ny taona maro lasa izay

dia betsaka no lasa nifototra bebe kokoa tamin'ny fandaharana ahafahan'ny
mpihaino miditra mivantana mba tsy ho voafatotra amin'ny vontoatin'ny
fandaharana vokariny izy ireo. Maro amin'izy ireo no afaka nandefa ny
fandaharany manerana ny nosy, na dia teo aza ny famerana voalazan'ilay fehezan-
dalàna. Nanana fahahana bebe kokoa hiseho amin'ny fampahalalam-baovaon'ny
fanjakana ny mpanohitra raha oharina tamin'ny taona lasa.

Herisetra sy antsojay : Maro ireo tatitra milaza ny antsojay mianjady amin'ireo
mpanao gazety izay nitsikera ampahibemaso ny fitondrana. Mpanoratra an-gazety
sady mpitolona ho an'ny zon' olombelona iray no voalaza fa lasibatry ny
fampihorohorona sy ompa nataon'olona tsy fantatra anarana teo amin'ny
tambazotra sosialy noho ny fanambarany ny tsy fahaizan'ny fitondrana mamaha
ireo olana mila vahana haingana mianjady amin'ny vahoaka.

Sivana na Faneriterena mikasika ny vontoatin'ny vaovao ampitaina : Nanao
sivana ny tenany ny mpanao gazety, ary tamin'ny ankapobeny dia tany ivelany no
natonta ny boky miresaka momba ny politika.

Lalàna momba ny fanalam-baraka /Fanosoram-potaka : Na dia tsy voafaritra ho
heloka aza ny fanalam-baraka ao amin'ny fehezan-dalàna mifehy ny serasera dia
misy ny lalàna mikasika ny cybercriminalité manambara fa azo atao ny mitory ny
olona manao fanalam-baraka amin'ny zavatra avoaka amin'ny tranonkala. Tsy dia
mazava tsara nefá, raha tmanan-kery kokoa nohon'ny fehezan-dalàna mifehy ny

serarasera ny lalàna mikasika ny cybercriminalité, izay ahitana sazy antanomaizina amin'ny resaka fanalam-baraka amin'ny alalan'ny tranonkala, satria sady mamoaka vaovao any amin'ny tranonkala avokoa ny gazety. Ny onitra amin'ny fandikan-dalàna voarakitry ny fehezan-dalana mifehy ny serasera dia ambony lavitra noho ny karama antonony izay raisin' ny mpanao gazety isam-taona.

Nisy tatitra maro nilaza fa nampiasain'ny manam-pahefana eo amin'ny fitondrana ny lalàna momba ny fanalam-baraka na fansoram-potaka mba hamerana ny fifanakalozan-kevitra ampahibemaso. Nandritra ny taona dia nisy ireo mpanao gazety sy olon-tsotra no nandalo fanadihadihanny polisy sy fitsarana noho ny fanalam-baraka sy fanohintohinana ny filaminam-bahoaka satria nitsikera ny fahombiazan'ny fanjakana sy ny fitantanan-draharaham-panjakana tamin'ny tambazotra sosialy.

Ny volana Jona dia niatrika fitsarana i Mahery Lanto Manandafy, zanaka filohan'antoko politika, noho ny resaka fanalam-baraka amin'ny alalan'ny haitao fampitam-baovao satria izy nitsikera ny rafi-pampandrosoana nataon'ny filoham-pirenena tao amin'ny pejy facebook-ny. Nafahan'ny fitsarana madiodio izy ny faha 22 ny volana Jona.

Ny 16 Septambra dia nisy mpanao gazety telo sy ny talen'ny kolontsaina eo anivon'ny fiadidiana ny tanànan'Antananarivo niakatra fitsarana noho ny antony

fampielezana vaovao tsy marina sy faniavaivana ny tafika. Ireo mpanao gazety izay miasa amina orinasa miandany amin'ny antoko mpanohitra dia nitatitra tamin'ny volana Aogositra fa nisy angidim-by nihevaheva teo ambonin'ny kianja monisipaly teo Mahamasina nefa tsy nahazo lalana avy amin'ny fiadidiana ny tanàna akory. Nitatitra ihany koa izy reo fa nisy mpampiasa vola teratany sinoa liana tamina tetikasa fanavaozana ny kianja, tao anatin'ny angidim-by raha nilaza kosa ny Minisitry ny Fiarovam-pirenena fa nanatanteraka andrana momba ny fihetsika fierovana mialohan'ny fitsidihan'ny Papa Ray Masina izy ireo. Ny 19 Septambra, noho ny fanalam-baraka ny tafika dia mpanao gazety roa no voasazy nandoa onitra 10 tapitriza ariary (\$2,700) avy raha afaka madiodio kosa ireo voampanga roa hafa.

Fahalalahana'ny fampiasana ny tranonkala

Tsy noferan'ny Fitondrana ny fahafahana mampiasa ny tranonkala tamin'ny ankapobeny, ary tsy nisy tatitra mari-pototra nahafahana nilaza fa arahin'ny fitondrana maso ny fampiasana ny fifandraisan'ny olona samy olona any anatin'ny tranonkala ary tsy misy lalàna manome fahefana azy hanao izany.

Voararan'ny lalàna momba ny cybercriminalité ny manompa na manosso-potaka manam-pahefana ao amin'ny tranonkala. Araka ny voalazan'ny « Reporters Sans Frontières », “tsy voafaritra mazava ao amin’ilay lalàna ny atao hoe‘manompa’ na ‘manoso-potaka’, hany ka malalaka be ny fomba azo andikana azy ary marobe ny fanararaotana mety hitranga.” Voalazan’ilay lalàna fa sazy roa hatramin’ny dimy taona an-tranomaizina sy onitra roa tapitriza hatramin’ny 100 tapitriza Ariary no

miandry ho an'ny fanoisoram-potaka. Taorian'ny fanakianana avy amin'ny mpampahalala vaovao sy ny fianakaviam-be iraisam-pirenena dia nampanantena ny fitondrana fa hiverina hijery akaiky ilay lalàna, saingy tsy nataony izany.

Voafetra ho ny olona eny an-drenivohitra ihany no afaka mampiasa ny tranonkala. Nampiasa be ny tranonkala ny vondrona sy antoko politika ary ny mpitolona mba hanitarana ny ambain-dain'ny fandaharany, hizarana vaovao, ary hitsikerana antoko hafa. Nambaran'ny mpandinika fa anisan'ireo loharanom-baovao azo antoka kokoa ny tranonkala amin'ny ankapobeany (tsy anisan'izany ireo tambazotra sosialy).

Fahalalahana akademika sy hetsika ara-kolotsaina

Tsy nahitana sakantsakana avy amin'ny Fitondrana mihitsy ny fahalalahana akademika sy ny hetsika ara-kolotsaina.

b. Fahalalahana hivory am-pilaminana sy hanangana fikambanana

Voalazan'ny Lalàm-panorenana sy ny lalàna fa malalaka ny fivoriana am-pilaminana, saingy nosakanan'ny manam-pahefana izany zo izany.

Fahalahana hivory am-pilaminana

Voalazan'ny Lalàm-panorenana sy ny lalàna fa malalaka ny fivoriana am-pilaminana, saingy matetika nosakanan'ny manam-pahefana izany zo izany. Takian'ny fanjakana ny fananana fahazoan-dàlana avy amin'ny fiadidiana ny tanàna sy ny prefektoran'ny polisy raha hanao hetsika ampahibemaso kanefa dia zara raha nisy ny fanomezan'izy ireo izany alalana izany ho an'ny antoko mpanohitra. Nosakanan'ny mpitandro filaminana hatrany ny fivoriana nokarakarain'ny mpanohitra manerana ny nosy, tamin'ny fampiasana hery tafahoatra handravana ireo mpanao fihetsiketsehana.

Im-betsaka nandritra ny taona ny mpitandro filaminana no nampiasa entona mandatsa-dranomaso handravana fihetsiketsehana ataon'ny mpianatry ny oniversite sy mpomba ny mpanohitra ary vondrona hafa. Ho setrin'izany dia matetika ny mpianatra no nitora-bato ny mpitandro filaminana ny nametraka sakan-dalana, ka matetika dia maro ny naratra sy voasambotra vokatr'izany.

Tamin'ny volana Janoary, noraran'ny Préfet de police an'Antananarivo tsy hiditra tao amin'ny lapan'ny tanàna ireo mpanohana an'i Marc Ravalomanana izay nirotsaka hofidiana filoham-pirenana, izay nanohitra ny vokapifidianana voalohany tamin'ny fihodinana faharoa, tamin'ny fifidianana filoham-pirenena. Niezaka niditra ihany ireo mpanao fihetsiketsehana ka nisy ny

fifandonana tamin'ireo mpitandro ny filaminana izay nampiasa etona mandatsa-dranomaso sy nibahana ny fidirana. Nifarana ny fanoherana tany antenantenan'ny volana Janoary rehefa nanambara ampahibemaso ny fanekeny ny voka-pifidianana i Marc Ravalomanana.

Tamin'ny faran'ny volana Mey dia nisy hetsika fanoherana ny vokatra voalohany tamin'ny fifidianana solombavambahoaka tamin'ny toerana maro. Tany amin'ny toerana sasany dia nampiasa etona mandatsa-dranomaso ny mpitandro filaminana nifehezana ireo mpanao fihetsiketsehina . Tsy nisy ny tatitra momba ny olona naratra mafy.

c. Fahalalahana'ny fivavahana

Jereo ny Tatitra Iraisam-pirenena momba ny Fahalalahana ara-pivavahana, navoakan'ny Departemantam-panjakana ao amin'ny www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Fahalalahana'ny fivezivezena,

Voalaza ao anatin'ny Lalàm-panorenana sy ny lalàna ny fahalalahana hivezivezy manerana ny nosy, hankany ivelany, hifindra monina any ivelany ary hiverina antanindrazana, ary tamin'ny ankapobeny dia najain'ny fitondrana izany zo izany.

Tamin'ny 2013 dia nisy didim-panjakana nandrara ny fandehanan'ny olompirenena hiasa any ivelany, any amin'ny firenena izay heverina fa "nampididoza". Izany fepetra izany no noraisina dia ny mba hampihena ny famarinana olona. Ary satria tsy voafaritra mazava ao anatin'io didim-pitsarana io ireo firenena tsy azo aleha, dia mety ho voasakana tsy afaka handao ny fireneny hiasa any ivelany ny olona iray miankina amin'ny fanapahan-kevitry ny mpiandry sisintany.

Fivahinianana mankany ivelany : Nandritra ny taona dia noraran'ny fanjakana ny fivoahan' ireo olona vitsivitsy izay voalaza fa manana fifandraisana akaiky amin'ny mpanohitra na mpanohana ny fitondrana teo aloha. Mazana ireo manam-pahefana no nanamarina izany ho nilaina hanaovana fanadihadina. Tamin'ny volana Janoary dia noraran'ny Minisitry ny Atitany tsy hivoaka ny firenena ny mpanao gazety 5 sy kandida ho filoham-pirenena izay nanohitra ampahibemaso ny kandida lany tamin'ny fididianana. Araka ny voalazany dia manohintohina ny fandriampahaleman'ny firenena izy ireo. Raha ny fantatra dia tsy nisy ny fepetra hafa noraisina mahakasika azy ireo ankoatran'i Mbola RAJAONAH izay mbola voatazona an-trano maizina tamin'ny volana Septambra noho ny fiampangana azy ho nanao kolikoly.

Ny volana Martsa sy Aogositra dia nisy ny fandrarana natao tamina mpiasam-panjakana roa niasa ho an'ny fitondrana teo aloha noho izy ireo voalaza fa voarohirohy anaty raharaha kolikoly sy fanodinkodinana volam-panjakana.

e. Ireo mpifindra monina anatiny

(Tsy mihatra)

f. Fiarovana ireo mpitsoa-ponenana

Vitsy ireo mpitsoa-ponenana sy olona mangataka fialokalofana amin'ny fomba ofisialy eto Madagasikara.

Fahafahana mangataka hialokaloka: Ao amin'ny lalàna dia tsy ahitana andalana mikasika ny mpangataka fialokalofana sy ny zon'ny mpitsoa-ponenanaary tsy manana rafitra hiarovana ny mpitsoa-ponenana ny fitondrana. Tamin'ny ankapobeny dia niara-niasa tamin'ny UNHCR sy ireo fikambanana hafa miahys ny maha-olona ny fanjakana ho fanampiana ireompitsoa-ponenana vitsy tao antoerana.

Fahafahana mivezivezy : Ireo mpitsoa-ponenana sy mpitady fialokalofana dia nitatitra fa matetika voatanan'ny polisy izy ireo ary indraindray ireto farany dia tsy nanaja na nandrovitra ny taratasy navoakan'ny UNHCR manamarika ny sata ary nanifika azy ireo ka nahatonga azy ireo ho mora lasibatry ny fanenjehana na fanililikiliana.

Asa : Tsy nanana fahafahana hahazo asa ireo mpitsoa-mponenana sy ireo mpitady toerana hialokalofana satria raha tsy manana taratasy fahazoan-dalana honina maharitra.

Fahafahana misitraka ny filàna fototra : Tsy nahazo fanampiana avy amin ny fanjakana ny mpitsoa-ponenana sy mpitady fialokalofana, kanefa dia tsy nitsabaka tamin'ny fanampiana avy amin ny UNHCR tamin'ny alalan'ny fikambanana tsy miankina koa nefá ny fanjakana. Nitairaina ireo mpitsoa-ponenana sy ireo mpialoka fa tsy ampy ny fanampiana azon'izy ireo satria sady tsy afaka niasa izy ireo no tsy mahazo fanampiana tamin'ny fitondram-panjakana. Lafo mitovy amin'ny an'ireo teratany vahiny ny vola asain'ny hopitaly sy ny mpamatsy raharaha ireo mpitsoa-ponenana ireo ka tsy zakany ny saran'ny fitsaboana fototra.

g. Ireo olona tsy manana firenena

Ny fehezan-dalana mikasika ny zom-pirenena navoakan'ny filoham-pirenena tamin'ny 2017 dia manome fitovizan-jo ho an'ny lehilahy sy vehivavy hamindra ny zom-pireneny amin'ny zanany ary nanamafy ny fiarovana ny vehivavy sy ny ankizy amin'ny fahaverezan' ny zom-pireneny. Ny fiovana hita voaloany ao amin'io fehezan-dalàna io dia mamela ny vehivavy hamindra ny zom-pireneny amin'ny zanany ary tsy hijerena santam-panambadiana izany. Ny fahaverezan'ny zom-pirenena noho izay antony voalazan'ny lalàna dia tsy mihatra amin'ny vady aman-janaky ny olona iharan'izany.

Nisy andininy maromaro ao amin'ilay fehezan-dalàna trrainy mahakasika ny zom-pirenena nitarika ny fahamaroan'ireo avy amin'ny fiaraha-monina silamo vitsy an'isa izay tsy manana firenena ; maro amin'izy ireo no manana fianakaviana efa nipetraka tao an-toerana nandritra ny taranaka maro nifandimby.. Ny mpitondra silamo dia naminavina fa 5 isan-jaton'ireo silamo miisa roa tapitrisa any ho any eo an-toerana no voakasik'io lalàna io.

Betsaka kokoa ireo avy amin'ny fiarahamolina Silamo izay nilaza fa na anarana mitovy amin'ny anarana silamo fotsiny aza dia mety hiteraka fahataràna tsy voafetra amin'ny fahazoana taratasy ahafahany mizaka ny zom-pirenena.

Nitohy ny fangatahana taratasy fanamarinana ny maha olom-pirenena vokatry ny fanavaozan-dalàna tamin'ny 2017. Na taorian'ny fampiharana ny fehezan-dalàna vaovao nefo dia mbola nitohy ny olana ho an'ireo tsy afaka misitraka ny maha olom-pirenena.

Misy sasany amin'ireo mpikambana ao amin'ny fivondronan'ny Aziatika atsimo izay tsy afaka nisoratra anarana tamin'ny fizakana ny zom-pirenena Indiana, Malagasy na Frantsay taorian'ny nahazoan'i Inde ny fahaleovantenany tamin'ny 1947 ary ny nahazoan'i Madagasika ny fahaleovantena tamin'ny 1960, ka dia tsy afaka nizaka ny zon'ny iray tamin'ireo firenena telo ireo intsony ary mihatra amin'ny taranany izany.

Ny olona tsy manana firenena rehetra dia afaka mangataka taratasy ahafahana monina maharitra nefo izany dia tsy ahazoany ny zo hifidy, ho tompon-tany na hangataka pasipaoro ka noho izany dia voafetra ny fahafahany mivezivezy any ivelany. Mety hahazo zom-pirenena ny vehivavy tsy manana izany raha manambady olona manana zom-pirenena ary afaka mangataka taratasy fizakana izany zom-pirenena izany izy alohan'ny andro hanatanterahana ny fanambadiana, saingy tsy afaka mamindra izany zo izany ny vehivavy amin'ny lehilahy vadiny izay tsy manana firenena. Sarotra ho an'ny olona tsy manana firenena ny fahafahana mianatra sy mahazo fitsaboana, tsy afaka miasa na mividy tany izy ireo ary miaina anatin'ny tahotra ny ho voasambotra.

Fizarana 3 : Fahalalahana handray anjara amin'ny rafitra ara-politika :

Ambaran'ny Lalàm-panorenana sy ny lalàna fa ny olom-pirenena dia manan-jò hanova ny Fitondrana ao anatin'ny fifidianana malalaka sy ara-drariny amin'ny alalan'ny latsa-bato miafina andraisany mpifidy rehetra anjara anatin'ny fitovian-jo tanteraka.

Fifidianana sy fandraisana anjara eo amin'ny sehatra politika

Fifidianana tato ho ato : Notontosaina ny 7 Novambra 2018 ny fifidianana filoham-pirenena ary narahina fihodinana faharoa izany ny 19 desambra 2018.

Ny fitsarana avo momba ny lalam-panorenana dia nanaiky an'i Andry Rajoelina ho mpandresy tamin'ny fifidianana tamin'ny salan'isa 55 isan-jaton'ny vato ny 8 Janoary. Mihoatra ny 300 ny fitarainana avy amin'ny firehana politika roa tonta voaray ary nolavin'ny HCC avokoa izany. Tontosa am-pilaminana sy mangarahara avokoa ny fifidianana rehetra araka ny nambaran'ireo mpanara-maso iraisam-pirenena sy ny teo an-toerana. Marobe ireo kandidà nilaza ny fanafoanana mpifidy amin'ny alalan'ny tsy fisian'ireo fitaovana fisoratrana anarana ho an'ny mpifidy, fividianam-bato sy maro hafa koa.

Natao tamin'ny volana Mey ny fifidianana solombavam-bahoaka. Nanamarika ny mpanara-maso fifidianana avy eo an-toerana fa nisy ny tsy fahatomombanana toy ny fitanilan'ny tompon'andraiki-panjakana nandrity ny fampielazan-kevitra sy nandritra ny andron'ny fifidianana. Maro tamin'ireo mpilatsaka ho fidiana sy ireo mpanohana azy no nilaza fa nisy ny hosoka sy ny hala-bato. Ireo mpanara-maso iraisam-pirenena kosa dia nahita fa nalalaka sy rariny ny fifidianana, saingy nanoso-kevitra ny amin'ny fanovana ny lalàna izy ireo mba tsy hampitanila ireo tompon'andraiki-panjakana mandritra ny fifidianana.

Notanterahina ny 27 Novambra ny fifidianana ben'ny tanàna, ary amin'ny ankapobeany dia voalaza fa nalalaka sy rariny izany na dia nisy aza ny filazana fa nanao fampielezan-kevitra mialoha ny fotoana ireo mpirotsaka ho fidiana.

Antoko politika sy fandraisana anjara eo amin'ny sehatra politika : Nosakanan'ny fitondrana ny hetsiky ny antoko mpanohitra ary tsy nomeny alàlana hanao hetsika tsy voaomana izy ireo. Mila alàlana avy amin'ny fanjakana avokoa ny fihetsiketsehana rehetra, ary nisy tatitra nilaza fa nolavin'ny fanjakana na nampiandrasiny ny fanomezana alàlana ny antoko mpanohitra hanao fihetseketsehina.

Fandraisana anjaran'ny vehivavy sy ireo vitsy an'isa : Tsy misy lalàna misakana ny vehivavy na ireo vitsy an'isa tsy handray anjara amin'ny fiainana politika, ary tena nandray anjara izy ireo.

Amin'ireo mpikambana miisa 214 ao ao amin'ny antenimiera (izy roa miaraka) dia 39 ny vehivavy ary ny 22 amin'ireo mpikambana ao amin'ny governemanta dia vehivavy. Mihevitra nefà ny mpandinika sasany fa ny kolontsaina sy ny fahazarana dia nisakana ny vehivavy tsy handray anjara amin'ny sehatra politika toy ny lehilahy.

Fizarana 4 : Kolikoly sy tsy fisian'ny mangarahara eo anivon'ny Fitondrana

Voafarity ny lalàna ny sazy ho an'ny kolikoly eo anivon'ny fanjakana; saingy tsy nampiharin'ny Fitondrana an-tsakany sy an-davany izany lalàna izany. Nanenika ny ambaratonga rehetra teo amin'ny fitondrana ny kolikoly ; na dia izany ary,

nanao ezaka misimisy kokoa hiadiana amin'ny kolikoly ny fitondrana vaovao ka nisy fanamelohana maromaro.

Kolikoly: Nanokatra fanadihadiana mikasika ny kolikoly ny Bira Mahaleotena Miady amin'ny Kolikoly (BIANCO) ka maromaro ny raharaha niakatra fitsarana teo anivon'ny Fitsarana miady amin'ny kolikoly izay nanamelohana tomponandraikitra teo aloha maromaro noho ny resaka tsolotra sy fanodikodinambola. Saika tomponandraiki-panjakana nandritra ny fitondrana teo aloha avokoa no nampiharana ny lalàna noho ny raharaha toy ny fanodikodinam-bolam-panjakana, fanodikodinana andramena ary fivarotana tanim-panjakana tsy ara-dalàna.

Ohatra amin'izany ny tamin'ny 3 Mey izay nandefasan'ny PAC na ny Fitsarana miady amin'ny kolikoly ny loholona Berthin Andriamihingo tany amin'ny fonjan'Antanimora mandram-piandry fitsarana noho ny fiampangana fijerena tavan'olona, fanararaotam-pahefana ary fanodikodinana volam-panjakana mitetina 618 tapitrisa ariary (\$167,000), vola natokana hanaovana hetsika fanaovana vakisiny, nokarakarain'ny Minisiteran'ny Fasalamam-bahoaka tamin'ny taona 2018.

Tamin'ny volana Aogositra dia voaheloky ny PAC handoa onitra mitetina 100 tapitr'isa ariary (\$27,000) sy higadra 7 taona arahina asa an-terivozona i Claudine Razaimamonjy izay mpanolo-tsaina tsy ofisialy ny filoha teo aloha noho ny

fanodikodinam-bolam-panjakana. Marihina moa fa efa hatramin'ny 2017 no nitanana am-poja vonjimaika azy.

Nandritra ny taona dia nisy polisy sy zandary ary mpiasan'ny fitsarana tsotra nohenjehin'ny fanjakana araka ny lalàna na nampiharana sazy noho ny tsolotra na koa fanodinkodinana harena voajanahary. Tamin'ny volana Martsa ny Ministry ny Fitsarana dia nandidy ny fampiatoana mandritry ny enimbolana mpitsara dimy avy ao amin'ny Fitsarana amobonin'i Toamasina noho ny fiaraha-misalahy nanafaka vonjimaika olona iray voatondro ho atidoha mpanao fakana an-keriny. Nilaza ny Ministry ny Fitsarana fa nisy resaka kolikoly ny fandraisan'ireo mpitsara ireo io fanapahan-kevitra fanafahana io.

Tamin'ny tatitry ny BIANCO fanao isan-taona tamin ny 2018, dia nambaran'izy ireo fa 2,689 ny fitarainana azony. Nanadihady ny 851 tamin ireo raharaha ireo izy ireo ary raharaha miisa 179 no niakatra fitsarana izay nampidirana am-ponja olona niisa 147 ka ny 39 tamin'ireo dia vaotazona am-ponja mandram-piandry fitsarana. Nandritra io fotoana io ihany ny BIANCO dia nampiantso mpiasam-panjakana halaina am-bavany, anisan' izany ny mpikambana ao amin'ny governemanta, mpiasam-panjaka ambony, manam- pahefana ifotony, manam-pahefana voafidy, ary koa ny mpikambana ao amin'ny mpitandro ny filaminana.

Ny volana Jolay dia namoaka lalàna vaovao momba ny famerenana ny fananana azo tamin'ny tsy ara-dalàna ny Filohampirenena. Voalazan'io lalàna io fa azon'ny

fanjakana alaina ny fananana izay azo tamin'ny fanodikodinam-bola-mpanjakana, kolikoly, ary famotsiam-mbola. Notaterin'ny gazety iray tamin'ny fiandohan'ny volana Septambra fa mbola tsy nampiharina io lalàna io noho ny fahatarana tamin'ny famoahana didy hitsivolana fampiharana azy.

Ny fanjakana dia nanao fitsidihana tampoka teny amin'ny seha-panjakana tena lasibatry ny kolikoly indrindra toy ny fadin-tseranana sy ny famoahana pasipaoro. Nifarana tamin'ny fansaziana mpiasa izany. Tamin ny volana Mey dia nametraka fakan-tsary miafina tao anatin'ny tranon'ny fitsarana ao Antananarivo ny Minisiteran'ny Fitsarana, ary nanomboka nampihatra fanaraha-maso hentitra kokoa ny fidirana mba hamongorana ny tsolotra sy ny kolikoly.

Tamin'ny volana Mey dia niara-niasa tamina fikambanana Alemana ny BIANCO namoaka tamin ny fomba ofisialy ivom-pitarainana iray ao anatin'ny tranonkala hanangonana ireo fitarainana mifandray amin'ny kolikoly.

Fanambaran-pananana: Takian'ny lalàna ny fanambarana fananana sy vola miditra tsy tapakaho an'ireo tompon'andraikitra mitana ireto toerana manaraka ireto: Praiminisitra sy Minisitra ao amin'ny governemanta, mpikambana ao amin'ny Antenimieram-pirenena sy ny Antenimiera-doholona; mpikambana ao amin'ny Fitsarana Avo momba ny Lalàm-panorenana; lehiben'ny faritra sy ben'ny tanàna; mpitsara; mpiasam-panjakana mitana ireto toerana ireto na ny mifanandrify aminy: tale any amin'ny ministera sy ny eo amboniny; mpanara-maso any amin'ny

biraon'ny fananan-tany, kitapom-bolam-panjakana, haba sy teti-bola; manam-boninahitry ny tafika, mpifehy andiany noho miakatra; mpanara-maso avy amin'ny « Inspection Générale de l'Etat », avy amin'ny Inspection Générale de l'Armée ary avy amin'ny Inspection Générale de la Gendarmerie; ary izay rehetra manana fahefana hampihatra lalàna.

Ny volana Septambra, araka ny hita tao amin'ny tranonkalan'ny HCC dia ny Praiminisitra, 20 amin'ireo minisitra miisa 22 tarihiny, ary 112 amin'ireo mpiakambana ao amin'ireo antenimiera roa miisa 214 dia nanambara ny fanànany araka ny takian'ny lalàna.

Fizarana 5 : Fihetsiky ny fitondrana manoloana ny fanadihadiana nataon'ny fikambanana tsy miankina sy fikambanana iraisam-pirenena momba ny fiampangana ho nanitsakitsaka ny zon'olombelona :

Tamin'ny ankapobeny dia maro ireo fikambanana eo an-toerana sy iraisam-pirenena misahana ny zon'olombelona niasa tsy nisy sakantsakana, ka nanao fanadihadiana ary nampahafantatra ny vokatra hitany momba ny tranga mahakasika ny zon'olombelona. Tamin'ny ankapobeny dia tsy nahoan'ny tompon'andraikitra ara-panjakana ny fomba fijerin'izy ireo, saingy navelan'ny manampahefana ireo fikambanana iraisam-pirenena misahana ny zon'olombelona niditra teto amin'ny firenena, nanatontosa ny asany, ary nifanakalo tamin-kalalahana tamin'ny vondrona hafa.

Ho valin'ny antso nataon'ny « Amnesty international » ny hanaovana fanadihadihana tamin'ny raharaha famonoana dahalo miisa 8 nataon'ny zandary tamin'ny volana Febroary tao Betroka, dia nanambara ny sekreteram-panjakana miandraikitra ny zandarimaria nasionaly fa ara-dalàna ny fihetsik'ireo miaramila manam-boninahitra satria dia fiarovany tena, ary nilaza izy fa vonona hiaro azy ireo amin'ny tsikera azony noho ny ady nataony tamin' ireo mpanao ratsy.

Maro ireo fikambanana tsy miankina eo an-toerana misahana ny fiarovana ny zon'olombelona saingy vitsy ihany no nafaka niasa tamin'ny fomba mahomby sy mahaleotena.

Sampan-drahraham-panjakana misahana ny zon'olombelona : Ny CNIDH dia ahitana mpikambana 11. Izy tsirairay ireo dia voafidin'ireo mpikambana amin'ny vondrona mpiaro ny zon'olombelona ary voatendry hanadihady tranga sy hamoaka tatitra momba ny fanitsakitsahana ny zon'olombelona. Nanokana tetibola hampandehanana izany vaomiera izany mandritra ny taona ny fitondrana. Fanampin'izany dia nisy koa ny fikambanana sy misiona diplomaatika nanolotra fitaovana.

Fizarana 6. Fanavakavahana, herisetra eo amin'ny fiaraha-monina, ary famarinana olona

Ny vehivavy

Fanolanana sy herisetra ao an-tokatrano : Voararan'ny lalàna ny fanolanana, saingy tsy voaresaka manokana ny fanolanana ataon'ny vady. Ny sazy mifandraika amin'ny fanolanana dia dimy taona an-tranomaizina hatramin'ny fitanana amponja mandra-pahafaty. Asa an-terivozona kosa ny sazy amin'ny fanolanana vehivavy bevohoka. Mety hiampy roa hatramin'ny dimy taona an-tranomaizina ny sazy raha nisy herisetra sy finiavana handratra. Mahalana anefa no nampiharin'ny manam-pahefana ireo sazy ireo.

Voararan'ny lalàna ny herisetra ao an-tokatrano, saingy mbola olana fahita matetika hatrany izany, ary mety hahavoasazy roa hatramin'ny dimy taona an-tranomaizina sy onitra mitentina efatra tapitrisa Ariary, arakaraka ny hamafin'ny ratra sy ny fahafantarana raha mitondra vohoka ilay niharan'ny herisetra.

Tsy hahitana toerana fandraisana ireo vehivavy iharan'ny herisetra loatra eo an-toerana, hany ka betsaka tamin'izy ireny no nody tany amin'ny ray aman-dreniny. Ireto farany kosa nefá amin'ny ankabobeny dia nanosika ireo vehivavy ireo hiverina any amin'ireo nampihatra herisetra taminy. Nisy lahatsoratra an-gazety maro no nitatitra nandritra ny taona ny tsy fahazotoan'ny vehivavy hitatitra ny herisetra mahazo azy ao an-tokantrano. Ireo vehivavy mametraka fitoriana araka

ny lalàna ireo vadiny dia niharan'ny fanakianana avy amin'ny fianakaviany sy ny fiaraha-monina.

Tamin'ny 14 Janoary dia nisy pastoran'ny fiangonana evanjelika iray tao Sambava voalaza fa nanolana mpikamban'ny fiangonana izay namoy ny zanany teo am-piterahana roa volana talohan'io. Rehefa nitairaina tamin'ny rafozam-baviny ilay nianjadian'ny herisetra dia nalaky nipaytaka ny vaovao ary nitsoaka tany amin'ny tanàna niaviany ilay pastora noho ny fahatahorany fitsaram-bahoaka. Taorian'ny fidirana an-tsehatra nataon'ireo mpikambana ao amin'ny filan-kevi-pitantan'an'ny fiangonana dia tsy nitatitra tamin'ny mpitandro filaminana ny zavatra niseho na ilay vehivavy na ilay vadiny. Tsy misy ny fepetra noraisin'ny lalàna manoloana ny nahavanon-doza.

Ireo niharan'ny herisetra an-tokantrano avy amin'ny vondrona sahirana dia afaka nandray fanampiana avy amin'ny ivontoerana antsoina hoe Centre d'Ecoute et de Conseil Juridique na birao mihainosy manome torolalana mikasika ny lalàna natsangan'ny Minisiteran'ny Mponina, ny Fiahiana Sosialy ary Fampiroboroboana ny Vehivavy sy tohanan'ny Tahirimbolan'ny Firenena Mikambana misahana ny Mpnina (FNUAP) amina faritra maromaro. . Ireny ivontoerana ireny dia natokana hanomezana toro hevitra an'ireo tafavoaka velona tao aorian'ny herisetra natao taminy mahakasika ny toerana aleha raha hitsabo, ny fankaherezana ny saina, ary manampy azy ireo hanokatra fitoriana araka ny lalàna hahazoana fiantohana aratsakafo avy amin'ny mpanararaotra azy.

Tamin'ny 2016 dia nametraka paikadim-pirenena hiadiana amin'ny herisetra noho ny maha-vavy na maha-lahy ny fitondrana, anisan'izany ny herisetra ao antokantrano, saingy voafetra teo amin'ny fanentanam-bahoaka tao amin'ny onjam-peo nasionaly tokana ihany ny fanatanterahana izany.

Ny volana Aprily no nanendren'ny FNUAP ny vadin'ny filoham-pirenena Mialy Rajoelina ho masoivoho miady amin' ny herisetra noho ny maha-vavy na maha-lahy. Ny volana Jolay dia nizara fitaovana ho an'ny borigady vehivavy ao anatin'ny polisim-pirenena ny vadin'ny filoha niaraka tamin'ny FNUAP. Ny asan'io sampana io dia manadihady amin'ny resaka herisetra noho ny maha-lahy na maha-vavy ary manentana ny vahoaka mahakasika izany olana izany.

Antsojay mamoafady: Voararan'ny lalàna ny fanerena an-kolaka hiray ara-nofo, ka herintaona hatramin'ny telo taona an-tranomaizina no sazy, miampy onitra iray hatramin'ny efatra tapitrisa Ariary (\$270 to \$1,100). Miakatra ho roa hatramin'ny dimy taona an-tranomaizina sy onitra roa hatramin'ny 10 tapitrisa Ariary (\$540 to \$2,700) izany sazy izany raha toa ilay niharan'ny herisetra ka noteren'ilay nahavanon-doza hanao firaiana ara-nofo na nosaziany noho ny nandavany tsy hanatanteraka izany. Nampiharin'ny manampahefana io lalàna io, kanefa dia mijanona ho olana fahita manerana ny nosy ny fanerena an-kolaka hiray ara-nofo.

Tamin'ny taona 2018, ny fiaraha-miasan'ny BIANCO sy ny PNUD dia nahafahana nanao fanadihadiana momba ny fanerena an-kolaka hiray ara-nofo sy ny koliloky.

Ny valin'ny fanadiyahadiana dia nanambara fa ny fanerena an-kolaka hiray ara nofo dia azo sokajiana ho toy ny kolikoly nifandraika amin'ny maha-lahy na maha-vavy ary mihanaka any amin'ny sehatra matianina rehetra anisan'izany ny Oniversite. Ireo niharan'ny fanerena kosa tamin' ny ankabopeny dia tsy nitaraina noho ny tahotra na ny henatra. Nandritra ny atrik'asa nifandray tamin'io fanadihadihana io dia nisy mpianatra nanamarika fa noteren'ireo mpampianatra mitarika ny asa fikarohany hanao firaисана ara-nofo ho takalon'ny fankatoavana ny asa fikarohana nataony.

Ny fiaraha-miasa nisy teo amin'ny BIANCO sy ny PNUD dia nitondra tamin'ny famolavolana paikady hiadiana amin'ny faneriterena hiray ara-nofo izay nahafahana nametraka kaomity fisorohana handray ireo fitarainana avy amin'ny olona tsy mitonona anaranaho fiarovana ny tsiambaratelon'ireo voakasika ary nahafahana nanao fanentanana hanairana ny sain'ny daholobe.

Voalazan'ireo mpikambana amin'ny sendika fa mihanaka amin'ny sehatra maro ny faneriterena hanao firaисана ara-nofo . Nisy ny tatitra nilaza fa noterena mpiandraikitra any amin'ny orinasa mpamokatra ny mpiasa vehivavy sasany hanao firaисана ara-nofo aminy ahafahana manavao ny fifanarahan'asany na hahazahoany fisondrotana amin'ny asa. Nisy ireo mpampianatra vavy nitatitra fa niharan'ny faneriterena mitovy amin'izany rehefa nangataka ho lasa mpiasa raikitra teo anivon'ny rafi-panabeazam-panjakana. Tamin'ny ankabopeny dia tsy nanome rariny ny niharan'ny herisetra ny didy navoakan'ny fitsarana.

Fanerena ao anatin'ny fifehezana ny isan'ny mponina: Tsy nisy tatitra mikasika fanerena hanala zaza na fanimbana an-tery ny fahafahana manan-janaka.

Fanavakahana: Mitovyzo amin'ny lehilahy ny vehivavy amin'ny sehatra maro, saingy nisy ihany fahasamihafana nisongadina ary tsy nampiharin'ny manampahefana araka ny tokony ho izy ny lalàna. Niharan'ny fanavakahana ny vehivavy teo amin'ny sehatry ny asa sy ny fandovana. Mandova ny antsasaky ny fananan'ny mpivady ny vehivavy manano tena ka manan-janaka, saingy raha tsy niteraka ny mpivady, dia ny havan'ny lahy no mandova alohan'ny vehivavy manano tena izay lasa any amin'ny laharana fahavallo eo amin'ny fandovana raha tsy nisy fifanarahana vita talohan'ny nahafatesana. Misy fotoana nefana nomezan'ny fianakaviana vahana kokoa ny vehivavy teo amin'ny lafiny asa sy fandovana nefana tsy nisy tatitra mikasika vehivavy nametraka fitoriana nohon'ny fisian'ny fanavakavana.

Ny ankizy

Firaketana an-tsoratra ny zaza teraka: Araka ny fehezan-dalàna momba ny fizakana ny zom-pirenena, dia lovaina avy amin'ny ray aman-dreny ny fizakana ny maha-olom-pirenena. Araka io lalàna io kanefa dia tsy mahazo ny zom-pirenena ireo zaza teraka eo an-toerana raha samy tsy mizaka ny zom-pirenena ny ray sy reny niteraka azy. Voalaza ao fa manana zo ny zaza tsy ampy taona hahazo ny zom-pirenena raha toa ka mahazo izany ny rainy na ny reniny na manam-bady ity farany na tsia.

Tsy misy paikady iraisana manerana ny nosy mikasika ny firaketana ny zaza teraka, nefo tsy azo raisina hianatra na hahazo fiahiana ara-pahasalamana avy amin'ny fanjakana izay zaza tsy manana kopia. Raha mila fanazavana fanampiny, dia jereo ny Tovana C.

Fanabeazana: Voalazan'ny Lalàm-panorenana fa tsy andoavam-bola ny fanabeazam-panjakana ho an'ny ankizy Malagasy rehetra, ary tsy maintsy mianatra any amin'ny ambaratonga voalohany ny ankizy hatramin'ny faha-16 taonany. Na izany aza anefa dia nitombo ny vola nasaina naloan'ny ray aman-dreny hanampiana ny karaman'ny mpampianatra sy andoavana fandanina hafa. Vokatr'izany dia maro ny ankizy tsy mba afaka nianatra. Nanambara ny UNICEF fa tamin'ny ankapobeny dia nitovy ny fahafahan'ny zazalahy sy zazavavy hahazo fanabeazana, na dia maro kokoa aza ny tovovavy miala mianatra eo amin'ny taonan'ny adolan-tsento.

Fanararaotana atao amin'ny zaza: Mbola olana hatrany ny fanararaotana atao amin'ny zaza, isan'izany ny fanolanana. Nihoatra ny 15 ny isan'ny tranga-na fanolanana zaza tsy ampy taona notaterin'ny gazety nandritra ny taona, ka zaza latsaky ny 12 taona ny ankamaroan'ireo niharan'izany ; ary dimy taona ny zandriny indrindra.

Tamin'ny volana jona 2018, ny Ministry ny Mponina, niaraka tamin'ny UNICEF dia namoaka fanadihadiana momba ny herisetra atao amin'ny ankizy eo antoerana. Hita tamin'io fanadihadiana io fa ny herisetra natao tamin'ny ankizy

anisan'izany ny heristra amin'nyvatana, ny fanaraotana mamoafady sy ny fanolanana dia hita eny amin'ny sehatra rehetra : eo amin'ny fianakaviana, any an-tsekoly, eny amin'ny fiarahamonina ary any amin'ny toeram-piasana. Hita fa vitsy no mitatitra ireny fanararaotana ireny noho ny tsy fahatokisana ny rafi-pitsarana, ny fari-piaianana marefo ary, fitia te hisoroka ny disadisa eo amin'ny fiarahamonina sy ny fampitahorana. Efatra isan-jato tamin'ireo olona nanaovana fanadihadiana no sahy nitatitra tany amin'ny polisy ny fanararaotana natao tamin'ny zaza raha 19 isan-jato no nitatitra fanararaotana mamoafady tamin'ny polisy sy zandary.

Matetika ny fianakavian'ny niharan'ny herisetra no manaiky ny fifanarahana hahazoany vola fanonerana avy amin'ny nahavanon-doza ary indraindray dia nanery ny fampanambadiana ilay niharan'ny herisetra amin'ny mpanolana azy.

Teny amin'ny tanàn-dehibe sasany, indrindra Antananarivo, mamelona ireo zanany anaty tontolo mampidi-doza ireo vehivavy tsy manan-kialofana ary matetika izy ireny no nanery ny zanany, misy mbola 3 taona aza, hangataka eny amin'ny arabe. Indraindray ny zaza dia "ampanofaina" amin'ny mpangataka mba hampitombo ny fahatsoram-pon'ny mpandalo. Zara raha niditra an-tsehatra ireo tompon'andraiki-panjakana amin'ireny loza mitatao ny ankizy ireny.

Voafetra ny ezaka ataon'ny fitondram-panjakana hiadiana amin'ny fanolanana zaza. Mifantoka indrindra amin'ny tambazotra fiarovana ny ankizy izany, izay mamaly ny filan'ny niharam-boina sy manampy amin'ny fanentanana ny besinimaro.

Miaraka amin'ny fanampian'ny UNICEF, ny tananan'Antananarivo, Toamasina, Mahajanga, ary Nosy Be dia ahitana ivon-toerana antsoina hoe Centres Vonjy, eny anivon'ireo hopitalim-panjakana. Ireo ivon-toerana ireo dia nandray ankizy niharan'ny fanararaotana ara-nofo sy fanolanana. Ankoatran'ny fitsaboana, ireo ivon-toerana ireo dia manome fanohanana ara-tsaina tamin'ny alalan'ny mpiasa sosialy notendren'ny fikambanana tsy miankina. Nandray ny fitarainan'izy ireny ny polisy ao amin ny sampana miaro ny zaza tsy ampy taona ary nisy ny mpisolo vava tsara sitrapo nanome fanampiana araka ny lalàna maimaim-poana.

Tany Nosy Be dia nisy ny rafitra fianakaviana mpandray zaza niharan'ny heloka ka nila fampiantranoana, napetraky ny biraom-parity ny Ministeran'ny Mponina any an-toerana, niarahana niasa tamin'ny UNICEF. Nitatitra ny tompon'andraikitra sasany fa misy ireo zaza niharan'ny fampijalianano naverina any amin'ny tokantrano nitrangan'izany heloka izany noho ny tsy fisian'ny vahaolana hafa.

Fanambadiana an-tery sy aloha loatra: Tsy mila fahazoan-dalana avy amin'ny ray aman-dreny ny tovolahy sy ny tovovavy mikasa hanambady ka efa feno 18 taona. Na izany aza anefa, dia mbola fahita matetika ny fanambadian'ny zaza tsy ampy taona, indrindra tany ambanivohitra sy tany amin'ny faritra atsimo.

Voalaza fa mbola nitohy ny fanaovana ny “moletry” izay fampanambadiana zazavavy tsy ampy taona ho takalon’ny omby noraisina ho solom-bodiondry. Mitady vady (matetika mety ho vao 12 taona) ho an-janany ny ray aman-drenin’ny zazalahy (matetika manodidina ny 15 taona), aorian’izany dia karakarain’ny ray

aman-dreny roa tonta ny fanambadiana. Raha mila fanazavana fanampiny, dia jereo ny Tovana C.

Araka ny vokatry ny fanadihadiana« Multiple indicator survey » dia 37 isan'jaton'ny vehivavy anelanelan'ny 20 ka sy 49 taona no nanambady talohan'ny faha18 taonany. 12 isan'jato kosa ny salan'isa ho an'ny lehilahy. Faritra dimy no mitana ny salan'isa ambony indrindra amin'ny fanambadiana aloha loatra mahakasika na ny lahy na ny vavy ka 60 isan-jato izany ho an'Atsimo Antsinanana, 66 isan-jato ho an'i Atsimo Andrefana, 54 isan-jato ho an'i Melaky, 51 isan-jato ho an'i Betsiboka ary 54 isan-jato ho an'i Sofia. Ny faritra ambanivohitra no voakasika kokoa ka misy 44 isan-jato ireo nanambady alohan'ny faha 18 taonany ary 15 isan-jato kosa ireo manambady alohan'ny faha 15 taonany. Tao andrenivohitra kosa dia 29 isan-jato ny vehivavy nanambady alohan'ny faha 18 taonany, 7 isan-jato kosa ny talohan'ny faha 15-taonany.

Fanararaotana mamoafady atao amin'ny zaza tsy ampy taona: Araka ilay lalàna hiadiana amin'ny famarinana olona, ny fampiasana sy fampirisihana zaza latsaky ny 18 taona hivaro-tena, ny fanararaotana mamoafady atao amin'ny zaza latsaky ny 15 taona sy ny fanararaotana zaza latsaky ny 18 taona hahazoana tombony dia samy melohina amin'ny “asa an-terizovina” avokoa. Na ny code pénal na ny lalàna mikasika ny famarinana olona dia mamaritra ho 2 hatramin'ny 5 taona an-tranomaizina sy lamandy mitentina10 tapitriza ariary (\$2,700) ny sazy mahazo an'ireo izay mamoaka horonan-tsary mamoafady nataon'ny ankizy tsy

ampy taona. Mahalana no nampiharan'ny manam-pahefana io lalàna io. Tsy voafaritra ny taona ambany indrindra ho an'ny fahalalahana hiray ara-nofo.

Mbola olana goavana ny fanararaotana ara-nofo atao amin'ny zaza tsy ampy taona izay maha voarohirov ny ray aman-dreny indraindray.

Matetika ny mpampiasa no nanararaotra sy nanolana zazavavy tsy ampy taona avy any ambanivohitra izay niasa an-trano tany an-drenivohita. Raha toa ka nandao ny asany izy ireo dia tsy naloan'ny mpampiasa azy ny karamany amin'ny ankapobeny, hany ka betsaka tamin'izy ireo no nijanona toy izay nody tanam-polo tany amin'ny fianankaviany sy ny tanàna niaviny. Araka ny fanadihadiana nataon'ny UNICEF ny taona 2018 mikasika ny herisetra atao amin'ny zaza tsy ampy taona dia tany amin'ny sehatry ny asa an-trano avokoa no nahitana ireo trangana herisetra mamoafady natao tamina zaza tsy ampy taona tany amin'ny toeram-piasana. .

Ny taona 2017 dia nametraka tamin'ny fomba ofisialy sampana mpiaro ny fahamendrehana sy ny ankizy ny zandarimariam-pirenena ho fiarovana ny ankizy, ao anatin'izany ireo nisedra fanolanana any amin'ireo faritra ambanivohitra tsy voasahan'ny sampana mpiaro ny famendrehana sy ny zaza tsy ampy taona eo anivon'ny polisim-pirenena. Niara-niasa tamin'ny UNICEF sy ireo orinasa misahana ny fifandraisan-davitra maromaro ny Ministeran'ny Fitsarana ary nanangana tranonkala antsoina hoe AROZAZA izay natao hiadiana amin' ny

fanararaotana ara-nofo atao amin'ny zaza tsy ampy taona amin'ny alalan'ny ranonkala sy hampitandremana ireo mpanararaotra. Ao anatin'io tranon-kala io dia ahitana taratasy fenoina hanaovana tatitra mikasika zaza tandindomin-doza na horonantsary mamoafady ao amin'ny tranonkala.

Miisa 750 eo ny tambazotra fiarovana ny zaza sahanin'ny Ministeran'ny Mponina izay mandrakotra faritra 22 manerana ny nosy mba hiarovana ny ankizy amin'ny herisetra sy ny fanararaotana. Niara-niasa tamin'ny UNICEF ny Minisitera namantatra ireo ankizy lasibatr'izany ary nanome fiahiana ara-pahasalamana sy tohana ara-tsaina mifandraika amin'izany . Nanome fiofanana ireo mpampihatra lalàna teo an-toerana sy ireo miombon'antoka hafa mahakasika ny ny zon'ny ankizy tany amin'ny faritranofidiana manokana ny zandarimaria, ny ministeran'ny fitsarana, ny ministeran'ny mponina ary ny UNICEF. Voafaritra ho toerana misy fizahan-tany mamoafady mahakasika ny zaza ny firenena.

Famonoana zaza nateraka na famonoana zanaka manana fahasembanana: Hita tamin'ny tatity gazety nandritra ny taona ny tranga maromaro nahitana fatin-jazamenavava nisy nanary tany anaty tatatra sy teny amin'ny dabam-pako. Misy fady nentim-paharazana any amin'ny faritra atsimo-atsinanana manilika ny zaza teraka kambana izay vao maika nanamafy ilay olana ihany koa.

Ankizy nafindra toerana: Na dia voararan'ny lalàna aza ny fanariana zaza dia mbola nisongadina io olana io. Vitsy ireo toerana azo antoka nahafahana nandray

ireo zaza mpirenireny, ary tamin'ny ankapobeny dia niezaka hatrany ny rafipitondrana nametraka ny zaza nilaozan'ny ray aman-dreniny any amin'ny fianakaviana aloha. Maro ny ankizy napetraky ny manam-pahefana tany amin'ny toerana mpitaiza kamboty tsy miankina sy tantanan'ny fiangonana ivelan'ny rafitra arahin'ny fanjakana maso.

Hala-jaza eo amin'ny sehatra iraisam-pirenena: Madagasikara dia nanao sonia ny Fifanarahana tao La Haye tamin'ny taona 1980 momba ny Endrika Sivily isehoan'ny Hala-jaza eo amin'ny sehatra Iraisam-pirenena. Jereo ato ny *Tatitra isan-taona momba ny hala-jaza eo amin'ny sehatra iraisam-pirenena ataon'ny ray aman-dreny*, navoakan'ny Departemantam-panjakana Amerikana travel.state.gov/content/childabduction/en/legal/compliance.html .

.

Fankahalana ny Jiosy : Manakaiky ny 360 eo ny mpikambana amin'ny fiarahamonina Jiosy, ary tsy nisy tatitra mikasika ny hetsika na tranga maneho fankahalana ny Jiosy.

Famarinana olona : Jereo ato ny Tatitra momba ny famarinana olona navoakan'ny Departemantam-panjakana Amerikana: <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

Olona manana fahasembana

Voararan'ny lalàna ny fanavakavahana ny olona manana fahasembanana ary voafaritry ny lalàna ny olona manana fahasembanana fa ireo manana tsy fahatomombana hatrany an-kibon-dreniny na azo taty aoriana eo amin'ny vatany, ny sainy, na ny retsika (fa tsy voalaza ny fahasembanana eo amin'ny fahiratan-tsaina). Voalazan'ny lalàna ihany koa ny tokony hananganana filankevi-pirenena sy isam-paritra hiaro ny zon'izy ireo nefo mbola tsy nisy tafapetraka izany.

Voalazan'ny lalàna fa ny olona manana fahasembanana dia manan-jo hahazo fitsaboana sy fanabeazana, fanamorana ny fampiasana ny fitateram-bahoaka, hahazo fiofanana sy asa ; tsy voafaritra ny fahafahana mampiasa ny rafi-pitsarana, ny fampahalam-baovao ary ny serasera. “Ampirisihina” ny rafi-panabeazana hanao izay fanamboarana ilaina amin'ny foto-draftrasany mba handraisana ireo mpianatra manana fahasembanana. Voalazan'ny lalàna ihany koa fa “tsy maintsy hamorain’ny fanjakana, araka izay azo atao, ny lalana miditra any amin’ny biraom-panjakana, faritra natokana ho an’ny besinimaro ary ny fitateram-bahoaka mba handraisana ny olona manana fahasembanana.”

Zara raha nampihatra ny zon’ny olona manana fahasembanana ny manam-pahefana, ary nijanona ho an-taratasy ihany ny lalàna mitaky ny fanamorana ny fidiran’ny sembana amin’ny trano iray. Voafetra ny fahazoan’ny olona manana fahasembanana fanabeazana sy fitsaboana noho ny tsy fisian’ny fotodraftrasa, rafitra, ary mpiasa natokana ho amin’izany

Nisedra fanavakavahana teo amin’ny asa ny olona manana fahasembanana. Mora iharan’ny fanararaotana miseho amin’ny endriny maro ihany koa izy ireo ary indraindray dia ny havany ihany no mahavanona izany. Ny volana Aogositra,

nitatitra ny mpitarika ny fikambanan'ny vehivavy manana fahasembanana iray izay misy mpikambana mihoatry ny 600 isa, fa ny ankamaroan'izy ireo dia niharan'ny fanolanana sy fanararaotana ara-nofo. Fanampin'izany dia vinavinaina fa ny 50 isan-jaton'izy ireo dia noteren'ny fianakaviany hafatotra ny tranon-janany mba tsy ho afaka miteraka intsony (karazana fanamombana), hanao fanalan-jaza na izy roa. Nomarihiny fa mbola nitohy saingy nihena tsikelikely io fomba fanao io vokatry ny fanentanana totoafو nataon'ireo fikambanana.

Voalazan'ny fehezan-dalàna momba ny fifidianana fa ny olona manana fahasembanana dia tokony ampiana rehefa handatsa-bato, saingy tsy misy andalana hafa miresaka momba ny fikarakarana ireo mpifidy manana fahasembanana. Tamin'ny volana Mey dia nilaza tamin'ny fampahalalam-baovao ny lehiben'ny federasiona miaro ny zon'ny olona manana fahasembanana fa nahatsapa voahilikilika ireo olona sembana nandritry ny fizotry ny fifidianana satria dia tsy nisy ny fitaovam-pifidianana voatokana ho azy.

Hita tao Antananarivo fa matetika misy olona manana fahasembanana hita mangataka vola, indraindray miaraka amina olona hafa tsy manana fahasembanana mba hampiseho ny olona ny momba ilay olona sembana. Tsy nandray fepetra ireo mpitandro ny filaminana na dia nisy olona manana fahasembanana aza mipetraka anelanelan'ny laharana fiarakodia mandeha, ka sarotra ny hahitan'ny olona anaty fiara azy ireo.

Ireo vitsy an'isa ara-pihaviana/ara-pirazanana/ara-poko

Tsy nisy azo nantsoina hoe maro an'isa na ny iray aza tamin'ireo foko 18 ao antoerana. Nahitana teratany indo-pakistanais, kaomoriana, sy sinoa vitsy an'isa ihany koa ny teo an-toerana. Matetika no nomena lanja t eo amin'ny fandraisana mpiasa avokoa -- ary nisy nanararaotra teo amin'ny tontolon'ny politika – ny resaka foko nihaviana, ny firazanana, sy ny firaisan-kina isam-paritra. Ny tantara naharitra teo amin'ny fanafihan'ny tafika sy ny fanjakazakan'ny foko tao afovoantany izay taranaky ny Aziatika indrindra ny Merina teo amin'ny lafiny politika teo anatrehan'ireo foko tany amin'ny morontsiraka (taranaka Afrikana) dia isan'ny niteraka disadisa teo amin'ireo olom-pirenena avy ao afovoan-tany sy ny avy any amorontsiraka, indrindra teo amin'ny sehatry ny politika.

Herisetra sy fanavakavahana ary endrika fanararaotana hafa noho ny fironana eo amin'ny fananahana ary fanavahana ny lehilahy sy vehivavy

Voalazan'ny lalàna fa mahavoasazy an-tranomaizina roa hatramin'ny dimy taona sy onitra roa hatramin'ny 10 tapitrisa Ariary ny fitondran-tena "tsy mendrika na tsy araka ny voajanahary eo amin'ny samy lahy na samy vavy latsaky ny 21 taona", izay ekena fa mahasahana ny firaisansana ara-nofo . Tsy misy lalàna manohitra ny firaisansana ara-nofo eo amin'ny samy lahy na samy vavy ho an'ny 21 taona noho miakatra. Misy ireo mpikambana sasany amin'ny vondron'ny LGBTI voalaza fa tsy mahalala ny mety hahavoasambotra azy noho ny "fanodinkodinana zaza tsy ampy taona," ary nisy tamin'izy ireo no voasambotra noho izay antony izay, na dia tsy nisy antontan'isa ofisialy aza.

Tsy misy andininy manokana ao amin'ny lalàna manameloka ny fanilikilihana mianjady amin'ny LGBTI. Tsy nisy ny tatitra fanavakavahana eo amin'ny fahazoana trano fonenana, asa, lalàna mifehy ny zom-pirenena, na fisitravana ny raharaha-panjakana. Tsy misy lalàna manokana misakana ny olona sady lahy no vavy hifidy na ho lahy izy na ho vavy.

Tsy nisy ny tatitra mikasika polisy na tompon'andraiki-panjakana hafa nihantsy, nampihatra, na nandray anjara tamina herisetra tamin'ireo olona LGBTI.

Hita mazava tamin'ireo fanamarihana vokatry ny vaovao mikasika olona LGBTI malaza fa mbola nisedra fanilikilihana avy amin'ny fiaraha-monina sy fanavakavahana goavana hatrany ny vondrona LGBTI , mazàna aza dia avy amin'ny fianakaviany ihany izany, indrindra any ambanivohitra.

Fanilikilihan'ny fiaraha-monina ireo voan'ny VIH sy SIDA

Niharan'ny fanavakavahana sy fanilikilihana nataon'ireo matihanina eo amin'ny sehatry ny fitsaboana ireo mitondra ny tsimokaretina VIH/SIDA. Manan-jo hahazo fitsaboana maimaim-poana ireo mararin'ny VIH/SIDA, ary mamaritra sazy mazava ho an'izay manavakavaka na manilikilika ny olona mitondra ireo aretina ireo ny lalàna. Ankoatry ny Vaomieram-pirenena miady amin'ny SIDA ao Madagasikara, dia tsy nampihatra lalàna an-tsakany sy an-davany ireo andrim-panjakana hafa, anisan'izany ny Minisiteran'ny fahasalamana sy ny Fitsarana.

Herisetra na fanavakavahana hafa eo amin'ny fiaraha-monina

Nitrangana fitsaram-bahoaka na tany an-tanàn-dehibe na tany ambanivohitra, anisan'ny anton'izany ny firongatry ny asan-jiolahy sy ny tsy fahatokisan'ny vahoaka ny polisy sy ny fitsarana. Nisy tranga nahitana vahoaka maro miarammono, midaroka, mandoro na koa mandratra olona ahiana ho nanao ratsy na mpiray tsikombakomba ; ary niisa 25 ny fahafatesana vokatry ny fitsaram-bahoaka notaterin'ny mpampahalala vaovao teo anelanelan'ny volana Janoary sy Septambra. Indraindray dia nosamborin'ny manam-pahefana ireo nahavanona ny famonoana, saingy tsy tontosa hatramin'ny farany ny fanenjehana araka ny lalàna noho ny tahotra sao hitroatra indray ny vahoaka. Nihevitra ny gazety sy ny mpandinika fa mety hampiharina kokoa ny lalàna rehefa voakasika ny tombontsoan'ny manam-pahefana sy ny mpitandro ny filaminana.

Ny volana Jolay dia nanao fanentanana hiadiana amin'ny fitsaram-bahoaka ny zandarmaria, indrindra tamin'ny fotoanan'ny fahavokaran'ny lavanila. Ny 18 Aogositra, namono nahafaty olona 6 voalaza fa nangalatra lavanila 150 kilao tao an-tranon'olona ny vondron'olona maromaro tao Vohemar. Tonga tany an-toerana ny zandary taorian'ny famonoana ary niantso ny mponina tsy hanao fitsaram-bahoaka saingy tsy nisy ny fisamborana.

Fizarana 7 Zon'ny mpiasa

a. Ny zo hivondrona sy hanao fifampiraharaha

Voalazan'ny lalàna fa azon'ny mpiasam-panjakana sy ny tsy miankina atao ny manangana na mirotsaka ho mpikambana amin'izay sendika tiany, ka tsy mila fahazoan-dalana mialoha na fepetra mihoam-pampana izany. Manana ny fehezan-dalàna mifehy ny asa azy manokana anefa ny mpiasam-panjakana sy ny mpiasa andranomasina. Tsy afaka manangana sendika ireo mpiasa ao amin'ny raharaha iankinan'ny aina, toy ny polisy sy ny miaramila ary ny mpamonjy hain-trano. Ny fehezan-dalàna mifehy ny ranomasina dia tsy ahitana andalana manokana miantoka ny zon'ny mpiasa hanangana sendika.

Voalazan'ny lalàna amin'ny ankapobeny fa azo atao ny lahasan'ny sendika ary mamela ny ankamaroan'ny mpiasa, isan'izany ireo mpiasan'ny orinasa afaka haba, hitokona. Na izany aza anefa dia raran'ny manam-pahefana ny fitokonana raha toa ka mety hitarika “fanakorontanana ny fainam-bahoaka,” na mety hitondra loza mananontanona ho an’ny ain’ny mponina, ny fiarovana azy na ny fahasalamany. Alohan’ny hitokonana dia tsy maintsy ialan’ny mpiasa nenina avokoa aloha ireo vahaolana tsy maintsy raisina momba ny fifanatonana sy ny fanelanelanana, izay mety haharitra valo volana hatramin’ny roa taona sy tapany. Manan-jo hitokona saingy voafetra ihany ny mpitsara sy ny mpiasa hafa amin’ny “sehatra iankinan’ny aina” (tsy voafaritry ny lalàna) . Takian’ny lalàna izy ireo hametraka fiandraiketandrahaharaha farafahakeliny mandritra ny fitokonana, ary tsy maintsy mampilaza mialoha ny mpampiisa azy. Voafaritry ny fehin-dalàna momba ny asa ihany koa ny lamandy sy/na sazy am-ponja ho an’ireo “nampirisika sy nitarika fitokonana tsy ara-dalàna”.

Voararan'ny lalàna ny fanavakavahan'ny mpampiasa nohon'ny maha-mpikambana amin'ny sendika. Raha misy tranga fanohintohinana ny sendika, dia azon'ny sendika na ny mpikambana ao aminy atao ny mitory ny mpampiasa eny amin'ny fitsarana. Tsy misy anefa fiarovana voalazan'ny lalàna ho an'ireo mpiasam-panjakana sy ny mpiasa amin'ny rafitra hafa tantanan'ny fanjakana eo anatrehan'ny, fanavakavahana na fitsabahana amin'ny asan'ny sendika.

Voalaza ao amin'ny lalàna fa manan-jo hanao fifampiraharahana ireo mpiasa eo amin'ny sehatra tsy miankina, afa-tsy ny tantsambo. Ny mpiasa ao amin'ny seha-panjakana tsy mandray anjara amin'ny fitantanan-draharam-panjakana, toy ny mpampianatra any amin'ny sekolim-panjakana izay karamaina amin'ny alalan'ny mpamatsy vola vahiny na ny FRAM, dia tsy manan-jo hanao fifampiraharahana momba ny fepetra fampiasana azy. Nisy fotoana tsy nampiharin'ny fitondrana ny lalàna manan-kery ary tsy ampy hanakanana ny fandikan-dalàna ny sady voafaritra. Mitarazoka loatra ny fepetra fitoriana sy ny fampiakarana fitsarana ambony. Mora kokoa ny fanajana sy fampiharana ny zo momba ny fifampiraharahana any amin'ireo orinasa iraisam-pirenena goavana, toy ny orinasa misahana ny fifandraisan-davitra na ny banky ohatra. Voalaza fa mananosarotra kokoa anefa ny fampiharana ireo zo ireo any amin'ireo orinasa afaka haba na ireo orinasa madinika kokoa eo an-toerana. Nitatitra ireo solo-tenan'ny sendika fa matetika ny mpiasa any amin'ireny orinasa ireny no tsy marisika hanao fangatahana, noho ny tahotra iharan'ny valifaty.

Tsy nitovy tantana ny fanajan'ny fitondrana ny fahalalahana ' hanangana fikambanana sy hifampiraharaha. Voalazan'ny lalàna fa ny sendika dia tsy natao

hiankin-doha amin'ny fitondrana na antoko politika eo am-panatontosana ny asany. Nilaza ireo solontenan'ny sendika fa nisy fomba mangingina nandraman'ny mpampiasa nanovana ny fomba fijerin'ny sendika, ka matetika tsy nahafahan'ny mpiasa nivondrona na nanakihana ny fepetra tsizarizary ao amin'ny toeram-piasana. Notaterin'ireo solotenan' ny sendika fa maro ireo mpampiasa izay nanohintohina ny fahafahan'ireo mpiasany hiditra sy hanangana sendika tamin'ny alalan'ny fampitahorana sy fandrahonana fandroahana. Vokatry ny fihanaky ny kolikoly dia nisy ireo mpanaramaso ny asa, nomen'ny mpampiasa tsolotra ka nankato ny fandroahana ireo mpitarika sendika. Vokatr'izany dia lasa niahotra tamin'ny fidirana sendika na hitarika sendika ny mpiasa.

Nisy ny fitokonana tao anatin'ny taona nataon'ireo mpampianatra teny amin'ny sekolim-panjakana sy ny oniversite, ireo mpiasan'ny fiadidiana ny tanàna sasany ary mpiasan'ny orinasam-panjakana. Tsy nisy ny tatitra momba ny fandraisan'ny manampahefana fepetra hanasazy ireo mpitarika ireo hetsiky ny mpiasa ireo.

b. Fandrarana ny asa an tery

Voararan'ny lalàna ny asa an-terey ary hentitra tsara ny sazy hanakanana izay mety ho fandikan-dalàna. Olana goavana ny famarinana zaza tany anivon'ny sehatra tsy ara-dalàna. Mbola nahazo vahana ihany koa ny asa an-terey nohon'ny fampiharana ny *Dina* (jereo ny Fizarana 1.d.). Ho an'ny fiaraha-monina sasany dia fampiasa ny Dina hanerena asa an-terivozona ho famahana disadisa na fanefana trosa. Mahazo

vahana hatrany izany fomba fanao izany satria tsy nahomby tamin'ny fampiharana ny lalàna ny manam-pahefana. Tafiditra ao anatin'ny famaritan'ny lalàna ny famarinana olona ny asa an-terivozona.

Manana lalàna ny fitondrana momba ny fanompoam-pirenena ka voafehy eo ambanin'izany avokoa ny lehilahy rehetra mba hanatanteraka raharaha miaramila na asa hafa mandritra ny roa taona. Nokianin'ny OIT izany fa mety ho lasa fitaovana hanerena asa an-terivozona ho an'ny fampandrosoana ny toe-karena. Tsy nihatra anefa ny lalàna mifehy ny fanompoam-pirenena satria dia efa nihoatra ny isan'ny toerana tokony hofenoina sy ny teti-bola misy ny isan'ny olona te hirotsaka miaramila.

Nokianin'ny solotenan'ny sendika ho toy ny asa an-terivozona ny zava-misy any amin'ireo orinasa mamokatra fitafiana. Lasa fanaon'ny orinasa afak haba ny fametrahana tanjom-pamokarana raha toa ka tokony handoa tambin-karama amin'ny ora fiasana mihoatra. Asaina manenjika asa betsaka kokoa hatrany ny mpiasa rehefa tratrany ny tanjona teo aloha. Nanery azy hiasa mandritra ny ora maro izany noho ny tahotra ny iharan'ny sazy toy ny fanaisorana amin'ny karama na fandroahana mihitsy aza noho ny tsy fahavitany ny asany. Araka ny tatitra navoakan'ny gazety sy ireo sendika dia misy fanararaotana amboniny ampiharina any amin'ireo ivon-toerana fanaovana antso tantanan''ireo orinasa vahiny manana sampana eo an-toerana ary nolazain'izy ireo fa teren'ireo mpitantana hanao ora fanampiny mihoatra noho izay voafaritry ny lalàna ireo mpiasa.

Azonao jerena ihany ko ny Tatitry ny Departemantam-panjakana Amerikana mikasina ny famarinana olona ao amin'ny <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

c. Fandrarana ny fampiasana zaza tsy ampy taona sy ny taona farafahakeliny ahafahana miasa

Voafetran'ny lalàna ho 16 taona ny taona farany ambany ahafahana miasa saingy misy fepetra maro tsy maintsy arahina. Ny lalàna ihany koa no mamaritra ny fepetra manodidina ny asa ho an'ny ankizy, ny endrika ratsy indrindra amin'ny fampiasana zaza, manasongadina ireo sazy ho a'ny mpampiasa ary mametraka ny rafitra fampiharana ny lalàna. Araka ny lalàna dia 8 ora isan'andro ary 40 ora isan-kerinandro ny ora azon'ny ankizy iasana. Tsy misy ny ora fanampiny ary ny zaza latsaky ny 18 taona dia tsy afaka miasa alina na miasa amina sehatra misy loza mitatao amin'ny fahasalamany, ny fiarovana azy, na ny fahamendrehany.. Raràn'ny lalàna ny asa mampidi-doza ho an'ny ankizy. Takian'ny lalàna ny fanaovan'ny ankizy miasa fizaham-pahasalamana isaky ny 6 volana, ary ny dokoteran'ny orinasa na dokotera manana fahazoan-dalana ara-dalàna iantohan'ny mpampiasa no manatanteraka ny fizahana.

Tsy nampiharin'ny fanjakana an-tsakany sy an-davany ny lalàna. Tsy ampy hanakanana ny fandikan-dalàna ny sazy voafaritra. Ny Minisiteran'ny asa, ny asam-panjakana ary ny lalàna sosialy no miandraikitra ny fampiharana ny lalàna manodidina ny fampiasana ny ankizy.

Mbola olana mielim-patrana ny fampiasana zaza tsy ampy taona. Misy ireo ivon-toerana tantanan'ny fikambanana tsy miankina amin'ny fanjakana ao Antananarivo, Antsirabe, ary Toamasina mandray an-tanana ireo zaza niharan'ny famarinana sy asa an-terivozona. Ny ankamaroan'ireo zaza any ambanivohitra dia niasa tany amin'ny sehatry ny fambolena, ny jono sy ny fiompihana, ary ny any andrenivohitra kosa dia manao asa an-trano, mitatitra entana amin'ny sarety, manao varotra madinika, mamaky vato, manao fitrandrahana madinika vato sarobidy toy ny safira, miasa amin'ny toeram-pisotroana na koa mangataka. Misy ihany koa ireo ankizy miasa amin'ny sehatry ny lavanila, fanamboarana sira, fitrandrahana harena an-kibon'ny tany, fanjonoana anaty ranomasina lalina, ary amin'ireo orinasa mpamokatra makamba. Misy ireo ankizy iharan'ny famarinana isan'izany ny fanararaotana mamoafady ahazoana tombony sy nyasa anterivozona. Araky ny valin'ny « Multiple Indicator Cluster Survey » ny taona 2018 dia 47 isan-jaton'ny ankizy no niasa ary ny 36 isan-jaton'ireo dia zaza 5 hatramin'ny 11 taona. Ny 32 isan-jaton'ny zaza 5 hatramin'ny 17 taona dia niasa tao anaty tontolo na asa mampidi-doza.

Azo jerena koa ny Tatitry Departemanta misahana ny Asa mikasika ny Endrika Ratsy indrindra Isehoan'ny Fampiasana zaza ao amin'ny
<https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/findings> sy ny
Lisitry ny Vokatra azo avy amin'ny Fampiasana Zaza na Asa An-terivozona
vokarin'ny Departemanta misahana ny Asa ao amin'ny
<https://www.dol.gov/agencies/ilab/reports/child-labor/list-of-goods>.

d. Fanavakavahana eo amin'ny asa

Voararan'ny lalàna momba ny asa ny fanavakavahana noho ny firazanana, ny maha-lahy na maha-vavy, ny foto-pinoana, ny fiaviana ary ny fahasembanana ao amin'ny toeram-piasana. Nisy didy hitsivolana manokana momba ny VIH any amin'ny toeram-piasana mandrara ny fanavakavahana miankina amin'ny fitondrana na tsia io tsimok'aretina io. Tsy voararan'ny lalàna kosa ny fanavakavahana miankina amin'ny safidy momba ny fananahana, ny filazana ny tena ho lahy na vavy, ny taona na ny fiteny. Tsy nampiharin'ny fitondrana araka ny tokony ho izy ny lalàna ary tsy ampy hanakanana ny fandikan-dalàna ny sazy voafaritra. Mbola olana hatrany io fanavakavahana io. Misy ny mpampiasa nanilika ireo olona manana fahasembanana sy ny LGBTI teo amin'ny fandraisana mpiasa. Sarotra ho an'ny tsy manana firenena ny mahita asa ary tsy afaka miasa mihitsy ireo mpitsoa-ponenana sy ireo mpialokaloka. Nitaraina ireo mpikambana amin'ny fiangonana evanjelika sasany fa voafetra ny fahazoany asa raha toa ka tsy Alahady ny Sabatan'izy ireo.

Tany ambanivohitra, izay ahitana tantsaha ny ankamaroany, dia hita fa niròna kokoa tamin'ny fizaràna andraikitra nentim-paharazana eo amin'ny lahy sy ny vavy ny fiaraha-monina, izay nitarika endrika fanavakavahana nihatra tamin'ny vehivavy. Marina fa tsy dia nahitana fanavakavahana loatra teo amin'ny fahafahana mitady asa sy mindram-bola, saingy matetika ny vehivavy dia tsy nandray karama mitovy amin'ny noraisin'ny lehilahy raha nanao asa mitovy. Voararan'ny lalàna ny fanaovan'ny vehivavy asa mety hanohintohina ny fahasalamany, ny fiarovana azy na ny fahamendrehany. Araka ny fehezan-dalàna

momba ny asa sy ny fiahiana sosialy, dia tafiditra anatin'izany asa izany ny asa alina any amin'ny sehatry ny famokarana sy ny asa sasany eo amin'ny fitrandrahana harena an-kibon'ny tany, fanefena vy ary ny fikirakirana akora simika ary voahaja izany fepetra izany amin'ny ankapobeny tany amin'ny sehatra ara-dalàna.

e. Fepetra azo ekena any amin'ny toeram-piasana

Nampiakarin'ny fitondrana ny karama farany ambany ho ambony kely kokoa nohon'ny tomban'ny Banky Iraisam-pirenena ny fetra farany ambany hamaritana ny fahantrana. Efapolo ora isan-kerinandro ny ora fiasana ho an'ny orinasa ivelan'ny fiompiana sy fambolena sy ny orinasa mpiandraiki-drahahaha, ary 42,5 ora izany ho an'ny sehatry ny fiompiana sy fambolena.

Voafetran'ny lalàna ho 20 ora isan-kerinandro ihany ny ora fanampiny azon'ny mpisia iasana , raha 2 andro sy tapany isam-bolana kosa ny andro fialan-tsasatra nef aandraisan-karama. Takian'ny lalàna ny fandoavana tambin-karama raha nihoatra ny 40 ora ny fotoana niasana tao anatin'ny herinandro nef a tsy voafaritra mazava tsara ny fepetra fandoavana izany. Raha toa ka nihoatra ny fetra aradalàna ny fitambaran'ny ora niasana (2.200 ora isan-taona eo amin'ny sehatry ny fiompiana sy fambolena ary 173,33 ora isam-bolana eo amin'ny sehatra hafa), dia voalazan'ny lalàna fa tsy maintsy mandoa ny mari-bola amboniny araka ny voafaritry ny didy hitsivolana avoakan'ny filan-kevitra mikasika ny asa ny mpampiasa , ary tokony ho voalaza ao ny mari-bola tsy maintsy aloa.

Ny Fitondrana no mamaritra ny fenitra momba ny fiarovana sy ny fahasalaman'ny mpiasa sy ny fahalavorarian'ny toeram-piasana, saingy tsy voalaza ao amin'ny fehezan-dalàna momba ny asa ny sazy ho an'izay tsy manaja izany fepetra izany, ny hany voaresaka ao dia ny fanaraha-maso tsy maintsy atao mialoha ny hisokafan'ny orinasa iray. Ny mpiasa, anisan'izany ny mpiasa vahiny na mpifindra monina, dia manan-jo mazava handao toeram-piasana mampidi-doza iray ka tsy hatahotra ny ho very asa, saingy tsy maintsy mampahafantatra ny lehibeny izy aloha. Nisy fotoana tsy nanajan'ny mpampiassa izany zo izany. Nanamarika ireo mpiaro ny zon'ny mpiasa fa nisy ireo fenitra napetraka efa tamin'ny fotoana nahazoana ny fahaleovan-tena, hany ka efa tena nilaozan'ny toetr'andro tanteraka, indrindra mikasika ny loza mitatao ho an'ny mpiasa sy ny sokajin-karama mifandraika amin'ny andraikitra tanana. Tsy nihatra tany amin'ny sehatra tsy aradalàna ny lalàna ary tombanana ho ny 85 isanjaton'ny olona miasa no tafiditra amin'io sehatra io.

Ny Minisiteran'ny Asa, ny Asam-panjakana ary ny Lalàna Sosialy no tompon'andraikitra amin'ny fampiharana ny karama farany ambany sy ny fepetra iasana v saingy tsy nampiharina an-tsakany sy an-davany ny lalàna. Tsy ampy isa ireo mpanara-maso ny asa ka tsy afaka njery ny fepetra iasana ivelan'ny renivohitra. Ankoatry ny tsy fahampian'ny mpanara-maso dia tsy nandray fepetra hisorohana ny fandikan-dalàna na koa hanatsarana ny fepetra iasàna ny manam-pahefana. Tsy nisy ny fanenjehana araka ny lalàna ary tsy ampy hanakanana ny fandikan-dalàna ny sazy voafaritra.

Fahita matetika ny tsy fanajàna ny mari-karama, ny ora iasana na ny fenitra mikasika ny fiarovana ny mpiasa sy ny fahasalamany any amin'ny sehatra tsy aradalàna sy any amin'ny asa an-trano izay nahitana olona niasa mandritra ny ora maro nefà ambanin'ny karama farany ambany ny karama raisin'izy ireo. Na dia efa fantatry ny ankamaroan'ny mpiasa aza ny karama farany ambany takian'ny lalàna dia manaiky handray karama ambany kokoa izy ireo noho ny habetsahan'ny tsy an'asa sy ny fahantrana, ka mahatonga azy hanaiky karama farany kely indrindra.

Araka ny tatitra nataon'ny fampahalam-baovao sy ireo solontenan'ny sendika dia niasa tao anaty fepetra sarotra ireo mpiasa amin'ny orinasa vahiny manana sampana ao an-toerana izay misahana ny fikarakarana ny mpanjifa sy ny varotra amin'ny alalan'ny tranonkala. Miasa mandritra ny ora maro, miampy asa alina sy mandritra ny faran'ny herinandro sy ny andro natokana tsy iasana ireo mpiasa ireo, nefà tsy mahazo tambin-karama araka ny tokony ho izy toy ny fandoavana ny ora fanampiny akory izy ireo. Araka ny ambaran'ireo sendika dia maro amin'ireo mpiasa ireo no marary matetika na koa miala amin'ny asa ao anatin'ny andro vitsy vokatr'izany.